

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Spása jako cíl působení v Salesiánském středisku mládeže, o.p.s.

Dušan Vaněk

Katedra filosofie a teologie
Vedoucí práce: Mgr. Petr Jandejsek, M.A.
Studijní program: Sociální práce B 7508
Studijní obor: Pastorační a sociální práce

Praha 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem *Spása jako cíl působení v Salesiánském středisku mládeže, o.p.s.* napsal samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů. Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 5. 6. 2011

Dušan Vaněk

.....

Podpis

Bibliografická citace

VANĚK, DUŠAN: *Spása jako cíl působení v Salesiánském středisku mládeže, o.p.s.* Praha: Univerzita Karlova, Evangelická teologická fakulta, Katedra filosofie a teologie, 2011. Počet stran: 76. Vedoucí práce: Mgr. Petr Jandejsek, M.A.

Anotace

Bakalářská práce s názvem *Spása jako cíl působení v Salesiánském středisku mládeže, o.p.s.* se zaměřuje na problematiku naplňování cílů salesiánské práce, konkrétně práce ve střediscích mládeže. Popisuje konkrétní středisko v Praze – Kobylisích, kde zkoumá, zda působení, kterému jsou zdejší klienti vystaveni, může být označeno jako spásonosné.

V první kapitole se práce věnuje kobyliškému středisku, nastiňuje jeho historii a současný stav, základní prvky uplatňovaného pedagogického systému a fungování jednotlivých sektorů.

Hlavní náplní druhé kapitoly je rozepsat pojem *spása* do takové podoby, aby získal na jednoznačnosti a přitom neztratil na svém původním významu.

V praktické části jsou poznatky z teoretické části porovnávány s výpověďmi, které jsem získal na základě rozhovorů s pracovníky střediska. Po tomto porovnání bylo v závěru možné napsat, že Salesiánské středisko mládeže splňuje vše pro to, aby spása mládeže byla cílem jeho působení.

Cílem této práce je pomoci pracovníkům salesiánských středisek orientovat se v nejednoznačných teologických pojmech a udělat si představu o tom, co by mělo salesiánské středisko mládeže naplňovat, aby jeho působení mohlo přinášet spásu mladým lidem.

Klíčová slova

- Spása
- Jazyk víry
- Salesiánské středisko mládeže
- Mládež
- Boží vůle

Summary

The bachelor essay *Salvation as a target of work in Salesian youth centre, NPO* aims to issue of meeting targets of salesian work, especially in their youth centres. There's described particular youth centre in Prague – Kobylišy in this essay. It investigates whether influence, that centre's clients are exposed to, can be marked as a salvation-bringing or not.

The first chapter is dedicated to salesian youth centre in Kobylišy, there's written its history and current state, the basic elements of educational system used in this centre and description of its particular projects.

The main issue of the second chapter is to transcribe the term *salvation* in such a form that would be more specific, understandable and would still keep its original meaning.

There is comparison of knowledge gained in theoretical part of essay and statements from interviews with workers of Kobylišy youth centre made in practical part of this bachelor essay. The result of this comparison made me able to write Salesian youth centre, NPO fulfills all conditions to make salvation its main target as a result of whole essay.

The goal of this essay is to ease orientation in ambiguous theological terms to workers of salesian youth centres and help them to imagine what should salesian centres do to bring salvation to youth.

Key words

- Salvation
- The language of faith
- Salesian youth centre
- Youth
- God's will

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu této práce, Mgr. Petru Jandejskovi, M.A., za rady a poskytnutí materiálů potřebných ke psaní práce. Dále chci poděkovat Salesiánskému středisku mládeže v Praze – Kobylisích za poskytnutí potřebných materiálů, pracovníkům tohoto střediska za rozhovory, které se mnou byli ochotni vést a rodině a přátelům za podporu při psaní bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	10
1.Salesiánské středisko mládeže Praha - Kobylisy	12
1.1. Poslání.....	12
1.2. Cíle	12
1.3. Historie střediska	13
1.4. Středisko dnes.....	14
1.5. Salesiánská pedagogika	15
1.5.1. Rozum	15
1.5.2. Laskavost.....	15
1.5.3. Náboženství	16
1.6. Sektory střediska.....	16
1.6.1. Oratoř.....	16
1.6.2. Horolezecká stěna s posilovnou.....	17
1.6.3. Nízkoprahový klub Vrtule.....	19
1.6.4. Salesiánské divadlo	20
1.7. Shrnutí poznatků.....	21
2.Soteriologie.....	22
2.1. Krize jazyka víry.....	22
2.2. Haightův koncept spásy	24
2.2.1. Nevědomost, hřích, vina a smrt.....	25
2.2.2. Aktuálnost spásy	25
2.2.3. Úplnost spásy	26
2.2.4. Celistvost spásy	27
2.2.5. Eschatologie spásy	28
2.3. Porovnání Haightova konceptu s biblickým pojetím spásy	29
2.4. Původce a prostředník spásy	30
2.5. Shrnutí poznatků.....	30
3.Praktická část	32
3.1. Analýza rozhovorů	32
3.1.1. Naplnění aspektu záchrany od odcizení se Boží vůli.....	33
3.1.2. Naplnění aspektu aktuálnosti spásného působení	36

3.1.3. Naplnění aspektu úplnosti spásného působení.....	39
3.1.4. Naplnění aspektu společenského rozměru spásného působení	42
3.1.5. Naplnění aspektu eschatologického přínosu spásného působení.....	46
3.2. Shrnutí výsledků praktické části práce.....	50
Závěr	52
Seznam literatury.....	55
Primární literatura a zdroje.....	55
Sekundární literatura a zdroje	57
Přílohy	59
Přepisy rozhovorů.....	59
Rozhovor s vedoucí sektoru Oratoř Bc. Michaelou Láníkovou, DiS.....	59
Rozhovor s vedoucím sektoru Vrtule Janem Vališem, DiS.....	63
Rozhovor s vedoucím sektoru Horolezecká stěna a posilovna Štěpánem Černoškem	68
Rozhovor s technikem Salesiánského divadla Karlem Klimešem	72

Úvod

Salesiánská střediska mládeže patří v naší zemi již řadu let mezi významné organizace, které své působení zaměřují na děti a mládež, zejména ty, které jsou vystaveny ohrožujícím faktorům, které mohou nepříznivě determinovat jejich budoucnost. Tak můžeme v devíti městech České republiky najít centra volnočasového a nízkoprahového charakteru, která se honosí přívlastkem „salesiánské.“

Přesto, Salesiáni Dona Boska nejsou jedinou hybnou silou v této oblasti a nabídka volnočasových a nízkoprahových služeb přichází i z jiných stran, především organizací neziskových a státních. Co potom odlišuje projekty zaštitěné salesiány od projektů ostatních? Nejedním členem výše uvedené kongregace by rád odpověděl pojmy jako salesiánský duch, vedení k Bohu a svátostnému životu, spása mládeže a podobně. Je tomu však skutečně tak? Kde najdeme v dnešní sekularizované společnosti prostor pro výchovu ke svátostnému životu?

Odpovědí na poslední položenou otázku by snad mohl být jiný elaborát v rozsahu bakalářské práce, proto se zde na ni ani nebudu snažit odpovídat, za to položím dotaz jiný, na který, věřím, dovedu odpovědět: Je možné, aby cílem práce v salesiánských střediscích mládeže byla její spása?

Pravdou je, že většina středisek (alespoň v ČR) se příliš nepodobá Don Boskově oratoři v turínském Valdocco. Žádné bohoslužby s klienty, žádné kříže na stěnách, dokonce dnešní oratoře svým obsahem vůbec nekorespondují s významem svého názvu (z lat. *orare* – *mluvit*, přeneseně *modlit se*). Znamená to, že nevedou ke spáse?

Nemyslím si. Nepopíratelné je, že cílem působení v salesiánských střediscích mládeže bývá prevence patologických jevů, nabídka smysluplného trávení volného času, rozvoj vědomostí a dovedností, zjednodušeně řečeno kvalitativní posun života klientů k lepšímu. Zda je tento cíl naplňován, to budu zkoumat v Salesiánském středisku mládeže, o.p.s. v Praze – Kobylisích formou rozhovorů s vybranými pracovníky sektorů Oratoř, NZDM Klub Vrtule, Horolezecká stěna a posilovna a Salesiánské divadlo.

Dále si připustíme, že spása je pojem, kterému nemusíme zcela dobře rozumět. I v rámci naší křesťanské kultury je definice spásy povícero a jejich významy nejsou při

zmínění slova spása vždy hned patrné. Proto se v teoretické části budu věnovat významu tohoto slova a pokusím se nalézt vhodný popis použitím laického, ne teologického jazyka. Tento popis posléze porovná s cíli působení kobyliského SaSM, zda spolu alespoň částečně korespondují.

Nakonec věřím, že budu moci v závěru tohoto elaborátu potvrdit platnost mé hypotézy, která zní: *Cílem práce v salesiánském středisku mládeže je její spása.*

1. Salesiánské středisko mládeže Praha - Kobyliisy

Salesiánské středisko mládeže, o.p.s., které se nachází v pražské čtvrti Kobyliisy, je střediskem, které nabízí sociálně výchovné činnosti pro děti a mládež. Ve své struktuře je středisko rozděleno na čtyři sektory, kterými jsou projekty Oratoř, Nízkoprahový klub Vrtule, Horolezecká stěna s posilovnou a Salesiánské divadlo. Přestože jsou všechny sektory funkčně samostatnými subjekty s vlastním posláním, cíli, cílovou skupinou a metodami práce, částečně se svojí klientelou překrývají a na některých jednorázových akcích dohromady spolupracují.

1.1. Poslání

Salesiánské středisko mládeže vykonává sociálně výchovné činnosti pro děti a mladé lidi v jejich volném čase. Poslání naplňuje provozováním obecně prospěšných služeb, a to zejména realizací činností v projektech Oratoř, Horolezecká stěna s posilovnou a NZDM Vrtule. Tyto projekty probíhají v těsné blízkosti, takže částečně dochází k vzájemné návaznosti a jsou tak pojímány i ze strany některých uživatelů služeb.¹

1.2. Cíle

- poskytovat volnočasové aktivity a specifické typy sociálních služeb především nízkoprahového charakteru
- zvyšovat kvalitu poskytovaných služeb zaváděním standardů kvality a rozvojem lidských zdrojů v zařízení
- podílet se na komunitním plánování partnerstvím s obcí a se subjekty působícími na území Prahy 8
- zvyšovat povědomí o salesiánském stylu práce a preventivním systému zakladatele salesiánské kongregace Jana Boska

¹ Srov. *Poslání a cíle Salesiánského střediska mládeže v Praze – Kobyliších* [online]

- participovat na odborném vzdělávání studentů středních, vyšších a vysokých škol zabezpečováním praxí a studijních stáží²

1.3. Historie střediska

Novodobá historie kobyliského střediska se začíná psát v roce 1995, kdy bylo Salesiánskou provincií Praha zřízeno Salesiánské středisko mládeže – DDM. V té době začíná činnost Oratoře a zájmových kroužků. Souběžně se zahájením provozu probíhají základní rekonstrukce vnitřních prostor. O rok později se začíná pod podlahou bývalého Klicperova divadla budovat horolezecká stěna a její zázemí. Venkovní prostory střediska jsou obohaceny o nové víceúčelové hřiště s umělým povrchem. Klienti Oratoře se dostávají na Mezinárodní hry mládeže na Sicílii. V roce 1997 do Kobylis přicházejí první dobrovolníci, především studenti VOŠ Jabok, kteří se zapojují do činnosti všech již fungujících sektorů. Do přelomu tisíciletí vznikl i nový skate park, byl založen fotbalový tým Oratoř Kobylisy, který dodnes hraje Hanspaulskou ligu, a začaly stavební úpravy prostor pro nový nízkoprahový klub. Ten poprvé otevřel svou náruč mladým v září roku 2001.³ V této době již středisko spolupracuje s některými blízkými školami (zejména ZŠ Šutka), v rámci vedlejší hospodářské činnosti je po večerech pronajímáno osvětlené hřiště a středisko si tiskne své první propagační materiály.⁴ O dva roky později mění středisko svůj právní statut z účelového zařízení církve na obecně prospěšnou společnost. Vrtule zažije svůj první audit nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a vedoucí pracovníci jednotlivých sektorů se začínají pravidelně scházet na společnou supervizi. V tomto roce se od střediska odtrhávají kroužky a další zájmové činnosti, které přecházejí pod občanské sdružení SHM.⁵ O rok později se Vrtule stává členem České asociace streetwork a zde poskytované sociální služby tak dostávají punc kvality.⁶ V roce 2006 se středisko zapojuje do programu JPD 3 – zkvalitnění a individualizace

² Srov. *Poslání a cíle Salesiánského střediska mládeže v Praze – Kobylisích* [online]

³ Srov. *Historie střediska* [online]

⁴ Srov. NEVOLA. *Výroční zpráva 2001*

⁵ Srov. NEVOLA. *Výroční zpráva 2003*

⁶ Srov. NEVOLA. *Výroční zpráva 2005*

odborného vzdělávání na VOŠ Jabok, odkud do jednotlivých sektorů střediska začínají pravidelně proudit praktikanti. V létě roku následujícího se Vrtule rozloučila se svým šéfem Pavlem Kaplanem, na jehož místo usedl Tomáš Hampl.⁷ Rok 2008 byl rokem změn pro všechny sektory. V první řadě odešel dlouholetý ředitel Antonín Nevola, kterého vystřídal Michal Svoboda, Horolezecká stěna se se svým šéfem Petrem Záleským také loučí a jeho místo dostal na starost Pavel Štědrý. V Oratoři byl spuštěn nový informační systém OIS, který ulehčuje vedení databáze klientů, půjčování sportovních pomůcek a řadu dalších věcí. Pracovníci Vrtule si svépomocí postavili kontaktní místnost, kde mohou vážnější záležitosti s klienty řešit bez přihlížení ostatních. Vrtule také dostává certifikát kvality poskytování sociálních služeb od ČASu.⁸ V září do střediska přišel první zahraniční dobrovolník programu Cagliero Johannes Karl z Německa, kterého po roce výborně odvedené práce vystřídala dvojice jeho krajanů. V roce 2010 se mění vedení týmů Vrtule a Stěny a přicházejí další dobrovolníci z Německa, Litvy a Indie.⁹

1.4. Středisko dnes

V současnosti se o chod střediska stará 23 zaměstnanců a 20 dobrovolníků, kteří zajišťují spokojenost přibližně 350 aktivních klientů v Klubu, Oratoři a na Stěně a tisíců diváků v Salesiánském divadle.

Doposavad se činnost střediska plánovala v jednoletém horizontu. Plánování se účastnili vedoucí sektorů a ředitel střediska. Počínaje rokem 2011 se směřování střediska určuje na tříletém strategickém plánování, jehož se účastní všichni placení pracovníci ze všech sektorů. V nedávné době se také otevřelo téma evangelizace ve středisku, které je diskutováno jak na platformě celého střediska, tak i v jednotlivých sektorech.

Krom aktivit pořádaných jednotlivými sektory středisko organizuje společné jednorázové akce jak pro pracovníky (teambuilding, setkávání,

⁷ Srov. NEVOLA. *Výroční zpráva 2006*

⁸ Srov. SVOBODA. *Výroční zpráva 2008*

⁹ Srov. SVOBODA. *Výroční zpráva 2010*

školení), tak především pro klienty (oslavy svátku Dona Bosca, zahájení a zakončení školního roku apod.). Dále středisko spolupracuje i s externími subjekty – DD Klánovice, DD Žichovec, o. s. Campamento '99 a další. Významným spolupracovníkem SaSM se stala MČ Praha 8, která zaštiťuje letní příměstský tábor pro děti ze sociálně slabších rodin, jenž středisko poprvé zrealizovalo v roce 2010 a nyní vrcholí přípravy jeho dalšího ročníku.

Díky úspěšnému fundraisingu činnost střediska podporuje mnoho státních institucí a institucí veřejné správy (MŠMT, MPSV, MHMP, Městská část Praha 8), nadací (Nadace Vodafone, Nadace Divoké husy, Nadace pro radost a další), firem (C&A, Mystic Skates, Elektroline a další) a kuriozitou je podpora střediska skupinou Tři sestry.¹⁰

1.5. Salesiánská pedagogika¹¹

V kobyliškém středisku, tak jako v ostatních salesiánských dílech, je uplatňován preventivní výchovný styl Dona Bosca, který je základem salesiánské pedagogiky. Preventivní systém stojí na třech pilířích, které Bosco nazval Rozum, Laskavost a Náboženství.

1.5.1. Rozum

Rozumem můžeme chápat vědomé výchovné působení, které má na zřeteli holistický rozvoj člověka. Každý prvek výchovného působení je pečlivě uvážěn a domyšlen do jeho důsledků. Laicky řečeno, vychovatel nedělá nic, o čem by nevěděl, jaký to může mít dopad na dítě. Logicky takovýto přístup k výchově klade na vychovatele velké požadavky při teoretické přípravě a plánování obsahu i formy vzdělávání a výchovy.

1.5.2. Laskavost

Laskavost je nezbytným prvkem při výchově. Bez lásky k dětem se, jak říká Bosco, nejedná o výchovu, maximálně o instruktáž, přesvědčování a

¹⁰ Srov. *Podporují nás* [online]

¹¹ Tímto tématem se podrobně zabývá řada jiných elaborátů a publikací, například absolventská práce Miroslava Palíška na VOŠ Jabok (*Salesiánská pedagogika a její uplatnění v SaSM Kobylišky*), proto se o něm zmíním jen okrajově.

poučování.¹² Když dítě cítí, že je milováno a bezvýhradně přijímáno, nechápe nároky na něj kladené jako bezdůvodné a případnou sankci nevnímá jako křivdu nebo výlev vychovatelova vzteku. Nesmí však jít o lásku vše omlouvající nebo lásku kamarádkou, nýbrž otcovskou, která přijímá, je náročná, napomíná a odpouští.

1.5.3. Náboženství

Náboženství, víra, vztah k Bohu či vztah k něčemu přesažnému. Takto se v dnešním sekularizovaném světě opatrně opisuje třetí pilíř, na kterém Bosco postavil svůj výchovný systém. Více do šířky jej můžeme opsat tak, že se jedná o „přesvědčení, že víra je pro člověka otázkou i odpovědí a vede k životu ve svobodě, solidaritě a spravedlnosti.“¹³ V praxi kobylického střediska je tento pilíř naplňován ukazováním na křesťanské hodnoty a jiný způsob života než ten, který klienti vidí doma, u kamarádů, v médiích. Vytváří se zde prostor pro rozhovory na téma náboženství, víra nebo křesťanství tím, že přicházející mladí lidé vidí dostatek pro ně nezvyklých podnětů (obraz Dona Bosca, řeholníci v řadách pracovníků, odlišný způsob jednání a řešení konfliktů,...) a pracovníci u nich mají takovou důvěru, aby se s nimi nebáli o těchto tématech bavit.

1.6. Sektory střediska

1.6.1. Oratoř

Hlavním cílem Oratoře je nabídnout dětem a mladým lidem takové aktivity, které motivují ke smysluplnému trávení jejich volného času. Její nabídku může využít kdokoli ve věku 6 – 20 let, který podstoupí registraci a uhradí členský příspěvek na provoz, jehož výše se liší podle věku (žáci ZŠ – 100 Kč/rok, studenti SŠ a SOU – 150 Kč/rok, studenti VŠ, VOŠ a pracující 250

¹² HANÁKOVÁ a kol. str. 94

¹³ *Preventivní systém* [online]

Kč/rok). Samozřejmostí je bezvýhradné přijímání každého bez ohledu na pohlaví, barvu pleti, národnost, náboženské vyznání nebo sexuální orientaci.¹⁴

Činnost Oratoře se dá rozdělit do dvou základních skupin, kterými jsou jednorázové aktivity a běžný provoz.

V rámci běžného provozu Oratoř klientům nabízí převážně společenské a sportovní hry, bezpečný prostor pro trávení volného času se svými kamarády či popovídání si s pracovníky. Běžný provoz je zajištěn každý všední den od 14 do 18 hodin.

Jednorázové aktivity jsou především rekreačního, sportovního a společenského charakteru. Jsou nabízeny všem klientům Oratoře, účast na nich však není povinná. Ročně Oratoř uspořádá 15 – 20 jednorázových aktivit, mezi nimi například prázdninové chaloupky, lyžařské výjezdy, víkendové pobytové akce, sportovní turnaje nebo oslavy významných svátků.

V Oratoři v současné době pracují dva zaměstnanci na plný nebo zkrácený úvazek (vedoucí sektoru a koordinátor dobrovolníků), čtyři pracovníci na DPP a devět dobrovolníků.

Od svých začátků Oratoří prošlo více než 4500 klientů, z toho aktivních klientů během tohoto roku je přibližně 400. Průměrná návštěvnost Oratoře se pohybuje kolem dvaceti mladých lidí za den, tento počet však v průběhu roku kolísá (v zimě je návštěvnost menší, v létě větší).¹⁵ Dlouhodobě platí, že převážnou většinu návštěvníků Oratoře tvoří chlapci. Skupiny děvčat sem chodí nárazově a zpravidla si neobnovují svoji registraci vícekrát, než dva roky po sobě. To vyplývá z převážně sportovního zaměření sektoru. Reakcí pracovníků na tento fakt bylo vytvoření více či méně pravidelných aktivit pořádaných pro děvčata (výtvarné aktivity, zprovoznění dívčí klubovny, tematická povídání pro dívky apod.)

¹⁴ Srov. *Co je Oratoř* [online]

¹⁵ Srov. KAŠPAŘÍK. *Databáze Oratorního informačního systému*

1.6.2. Horolezecká stěna s posilovnou

Jestliže jsou sektory střediska rozloženy na ose sociální – volnočasové zařízení, Stěna leží úplně vpravo. Jedná se o projekt, který nabízí především sportovní vyžití v bezpečném prostředí a odborné vedení v oblasti horolezectví a fitness. Výchovná činnost zde probíhá až na základě vybudovaných vztahů mezi instruktory a klienty, není však nijak druhotná nebo bezvýznamná. I sami instruktoři se nepravdělně vzdělávají v oblasti pedagogiky, aby zdokonalili a zprofesionalizovali svoji výchovnou činnost vůči klientům.¹⁶

Podmínky pro využívání služeb tohoto sektoru jsou stejné jako v Oratoři, společná je i registrace klientů. I cílová skupina je proto teoreticky totožná, avšak v reálu se „stěňácká“ klientela přirozeně profiluje jinak, než ta oratorní. Návštěvníci stěny jsou stálejší a je zde mnohem větší poměr vysokoškoláků a pracujících.

Pokud bychom sektory rozprostřely na jinou osu, která by tentokrát znázorňovala míru organizovanosti každodenního provozu, dosahovala by Horolezecká stěna s posilovnou (na rozdíl od Vrtule a Oratoře, které by se krčily u nuly) nejvyšších hodnot. V běžném provozu se totiž volné lezení a posilování kombinuje s kroužky, které se konají v pravidelných časech, mají kontrolovanou docházku a jasně definovaný cíl.

Krom každodenního provozu nabízí i Stěna jednorázové akce, kterým svojí četností dominují lezecké závody na domácí půdě i v ostatních stejně orientovaných střediscích a dalších zařízeních. Dále Stěna nabízí horolezecký tábor či víkendové výjezdy do skal u nás i v zahraničí.

Dalším specifikem tohoto sektoru je tým pracovníků, který se téměř bezvýhradně rekrutuje z bývalých klientů, kteří přes občasnou výpomoc dorostli k dobrovolnictví nebo placenému zaměstnání ve středisku. Tento model klient-dobrovolník-zaměstnanec se nyní stal vizí celého střediska a měl by být v budoucnu aplikován, dle možností, i v ostatních sektorech. O

¹⁶ Srov.: ČERNOŠEK In SVOBODA. *Výroční zpráva 2010*

fungování Stěny se tak momentálně stará jeden vedoucí pracovník na zkrácený úvazek, tři pracovníci na DPP a pět dobrovolníků.

Denně se na Stěně objeví průměrně 20 – 25 dětí v rámci běžného provozu a během tří lezeckých kroužků v týdnu sektor navštíví dalších 45 dětí.¹⁷

1.6.3. Nízkoprahový klub Vrtule

Vrtule je jedinou registrovanou sociální službou ve středisku. Co se formy týče, je Vrtule ambulantní službou a jako typ sociálních služeb spadá pod kolonku nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. Posláním klubu je „zlepšit kvalitu života cílové skupiny - dětí a mládeže z Prahy 8 a části Prahy 9, která se ocitla v nepříznivé životní situaci. Usilovat o pozitivní změnu v jejich životním způsobu. Umožnit jim smysluplně a aktivně trávit volný čas a snižovat jejich podíl na nepříznivém klimatu v části velkoměsta (kriminalita, anonymita, nezáměr o druhého, násilí...). Poskytovat informace, odbornou pomoc, podporu, a předcházet tak jejich sociálnímu vyloučení.“¹⁸

Pod touto obecnou formulací poslání se skrývají aktivity pracovníků, které vedou ke zlepšení kvality života uživatelů služeb, zvládnání jejich obtížných životních situací, zvýšení sociálních dovedností a kompetencí dětí a mládeže a podporují jejich začlenění do vrstevnické skupiny i celé společnosti. Dále se pracovníci snaží asistovat při realizaci svépomocných aktivit vycházejících z nápadů cílové skupiny a rozšiřovat životní příležitosti klientů, snížit sociální rizika vyplývající z konfliktních společenských situací, životního způsobu a rizikového chování a samozřejmě poskytovat pomoc, poradenství, doprovod a podporovat celostní rozvoj člověka.

Jako cílová skupina jsou popsáni „mladí ve věku 13 – 20 let žijící především v lokalitě Prahy 8 a 9, zažívající nepříznivé životní situace, omezující životní podmínky nebo konfliktní společenské situace, kteří se nechtějí nebo nemohou účastnit běžných forem trávení volného času a ani jiné

¹⁷ Srov. KAŠPAŘÍK. *Databáze Oratorního informačního systému*

¹⁸ *Veřejný závazek* [online]

institucionalizované formy pomoci a péče. Dávají přednost pasivnímu trávení volného času a mají vyhraněný životní styl, který může vést ke konfliktu se společnostmi či zákonem.¹⁹ V této definici jsou shrnuti mladí lidé převážně z neúplných, rozvrácených rodin či v náhradní péči, kteří v klubu hledají možnost vyžití, bezpečný prostor a pomoc při zvládnání jejich vstupu do dospělého života – problémy ve škole, hledání práce, konflikty se zákonem, komunikace s úřady. Docházejí sem mladí romské národnosti (především ze sousedních čtvrtí Libeň a Karlín) i mladí z majoritní společnosti. To sice občas přináší konflikty mezi klienty, ale i možnost bourání překážek vystavěných předsudky vůči lidem odlišné barvy pleti, původu, vyznání... Již přes čtyři roky se pracovníkům Vrtule daří udržet si takto smíšenou klientelu, aniž by se jedna z částí stala dominantní a vytlačovala tu druhou. Poměr chlapců a dívek je v klubu dlouhodobě vyrovnaný.

O provoz NZDM Vrtule se starají čtyři pracovníci dohromady na 2,5 úvazku a šest dobrovolníků.

K Vrtuli je také přidružený projekt Zkušebna, tedy zázemí pro mladé, začínající kapely, které by si nemohly dovolit pronajímat na zkoušení komerční prostory. V současné době ve Vrtuli zkouší osm kapel zaměřujících se na svou originální produkci. Tyto kapely zde také několikrát do roka koncertují. Ač je účast klientů na koncertech sporadická, je jejich pořádání výborným nástrojem pro PR. Lidé, kteří se vystoupení zúčastní, se dozvídají o navštíveném zařízení, jeho zaměření a smyslu jeho působení.

1.6.4. Salesiánské divadlo

Divadlo, ač je z právního hlediska součástí SaSM, se na venek tváří jako naprosto samostatné zařízení. Je zde jinak vymezená cílová skupina, diametrálně odlišné metody práce s ní; avšak je zde totožný fokus na rozvoj mládeže a podpora činnosti těch skupin, které by v jiném prostředí na svoji realizaci nedosáhly. Krom toho je divadlo k dispozici pro akce jiných sektorů střediska, jeho pracovníci se účastní společných střediskových aktivit a setkání

¹⁹ *Veřejný závazek* [online]

a především, jelikož divadlo je jediným výtěžným sektorem, výrazně financuje činnost ostatních projektů v rámci střediska.

Salesiánské divadlo upřednostňuje „neziskové organizace, které chtějí v divadelních prostorách prezentovat svoji činnost.“²⁰ Tak je umožněn vstup na „prkna, co znamenají svět“ základním uměleckým školám, základním školám a gymnáziím, skautům a amatérským divadelním souborům.

Jedním z nejvýznamnějších souborů, které v bývalém Klicperově divadle vystupují, je American Drama Group, jenž hraje anglická představení pro studenty gymnázií a středních škol. Ti tak mají možnost obohatit svoji výuku anglického jazyka zhlédnutím klasických děl v původním znění v podání rodilých mluvčích. Salesiánské divadlo také organizuje představení tohoto souboru v dalších osmi českých a moravských městech.

Divadlo, jež vede salesián Mgr. Jan Blaha, zaměstnává 4 pracovníky, kteří po zrušení povinné základní vojenské služby nahradili tzv. civilkáře, kteří se velkou měrou zasloužili o nynější podobu divadla.

1.7. Shrnutí poznatků

V předchozím textu jsme si popsali, jak vypadá Salesiánské středisko mládeže, o.p.s. v Praze – Kobylisích, ve kterém chci provádět výzkum. Zjistili jsme, jaké si středisko vytyčuje cíle své práce a jaké má poslání. Pro pochopení nynějšího stavu střediska jsme si připomněli jeho historii, odkud a kam se vyvíjí a v jakém bodě této cesty se nachází dnes. Poukázali jsme na základní prvky výchovného stylu, který je ve středisku uplatňován, abychom zjistili, čím je práce ovlivňována a čím se liší od ostatních volnočasových a nízkoprahových zařízení. Na konec jsme se podívali na jednotlivé sektory pro pochopení, že ačkoli vystupuje salesiánské středisko jako jeden celek, je vnitřně děleno na jednotlivá díla, která mají vlastní klientelu, zaměřují se na vlastní dílčí cíle, ke kterým docházejí vlastními, vzájemně se lišícími metodami práce. Proto chceme-li se ptát, zda je cílem snažení střediska spása mládeže,

²⁰ Salesiánské divadlo [online]

musíme se ptát zvlášť v každém sektoru s ohledem na to, jakou konkrétní práci sektor vykonává a pro koho je určen.

2. Soteriologie

Odpověďt na otázku, co to je soteriologie, není tak složité. Jedná se o „teologický vědní obor o vykoupení, spáse člověka.“²¹ Tak alespoň praví teologický slovník. Když se rozečteme více, zjistíme, že soteriologie obvykle pojednává o Kristově vykupitelském aktu na kříži. Jelikož však „ve skutečném řádu spásy je sám Bůh svým sebesdílením spásou člověka, lze každou skutečnost, která je předmětem zjevení a dogmatiky, pojímat ze soteriologického hlediska.“²² Pokud bychom chtěli stejně jednoduše popsat význam slova spása, které je nám nepochybně bližší než odborný termín řeckého původu, tvrdě bychom narazili. Budeme-li pátrat po významu tohoto slova, najdeme velmi odlišné odpovědi. Lingvistika nebo bohemistika znají spásu jako jiný výraz pro záchranu, jak časnou (z každodenní životní zkušenosti; být zachráněn např. od nepřítele apod.), tak nadpřirozenou.²³ Kompendium katechismu katolické církve za to chápe spásu jako vykoupení lidí z hříchu, uskutečněné Kristovou smrtí na kříži, a záchranu člověka pro posmrtný život v nebi.²⁴

2.1. Krize jazyka víry

Koneckonců, nesoulad u významu pojmu „spása“ není jediný, se kterým se v životě z víry potýkáme. Podíváme-li se například do Starého zákona, najdeme zde dvakrát výpověď o králi Davidovi. V první je to muž, který měl od Hospodina vše, nač si vzpomněl, přece mu to však bylo málo a bral to, co mu nepatřilo, i od chudáka, který neměl nic.²⁵ Když se o něm dočítáme podruhé,²⁶ píše o něm týž Starý zákon jako o mocném rekovi, který je bez chybičky a

²¹ RAHNER, VORGRIMLER

²² RAHNER, VORGRIMLER

²³ Srov. *Spása* [online]

²⁴ Srov. *Kompendium katechismu katolické církve* – kompendium neobsahuje explicitní definici slova spása; v textu uvedený popis je souhrnem informací, které se v kompendiu o spáse píší v souvislosti s jinými tématy.

²⁵ Srov. 2S 12, 2-10

²⁶ 1Pa 11-22

nevzpomíná se zde na jediný prohrěšek proti zákonu Hospodinovu. Přesto nelze říci, že by jedna nebo druhá výpověď pozbývala platnosti. Každá byla ve své době napsána s určitým záměrem, s ohledem na aktuální potřeby a cílenou skupinu čtenářů. V Novém zákoně máme hned čtyři příběhy o Ježíši Nazaretském. Ty umísťují Ježíše na odlišná místa, vkládají mu do úst odlišná slova a nedovedou se shodnout ani na tom, jak probíhal Ježíšův soud, jeho smrt, vzkříšení a doba před jeho nanebevstoupením. Řekneme však, že některý z evangelistů se mylí, když se svými slovy protíví s jinými evangelisty? Ne. Matouš, Marek, Lukáš, Jan, každý z nich psal Boží radostnou zvěst s jiným záměrem, pro jiný okruh čtenářů. To, co se děje poté v prvních křesťanských obcích, je hotová džungle neshodných názorů, nesourodých výroků a výpovědí o jedné a té samé věci. A všechny mají v Bibli rovnocenné místo. A poslední knihou Písma svatého tato nesourodost samozřejmě nekončí. V různých historických dobách padaly různé výroky o Ježíši Kristu, Božím království, církvi samotné. Tyto si zdánlivě vzájemně protiřečí, ale jen pokud pomineme pozadí, které výroky podkresluje, dává slovům jejich význam. Belgický teolog Edward Schillebeeckx²⁷ poukazuje, že v jazyce není oblasti, která by byla ušetřena změn v jeho vývoji.²⁸ To znamená, že ani jazyk víry není stálý a v průběhu dějin se mění, jednotlivé pojmy dostávají jiný význam, bývalý význam se v důsledku nových poznatků ztrácí. To je přirozený jev a není na škodu, pokud je v průběhu těchto změn reflektován. Pokud však změnu významu slov uvedených v Bibli nebo hláсанých křesťanskou Tradicí nebereme v potaz, překrucujeme tím původní mínění autora nebo hlásáme prázdné fráze bez obsahu. Proto bychom tyto pravdy neměli vytrhávat z jejich historického a společensko-kulturního kontextu a povyšovat jejich v čase vzniklé vyjádření za nadčasovou skutečnost. Dostatečným varováním by nám, podle

²⁷ E. Schillebeeckx (1914 – 2009) byl člen dominikánského řádu, doktorát teologie získal roku 1951 v Le Saulchoir. Byl významnou postavou II. vatikánského koncilu. Na výzvu papeže Jana Pavla II. přicestoval do Říma vyjasnit některé body své nauky, které vyvolaly pobouření mezi teology. Kritizované byly zejména tituly *Ježíš, dějiny jednoho života* (1974) a *Spravedlnost a láska, milost a osvobození* (1980). Srov. *Edward Schillebeeckx* [online]

²⁸ Srov. SCHILLEBEECKX. str. 31: „There is no zone which is free from the changes that take place in language.“

Schillebeeckxe, měla být mnohočetnost christologických dogmat, různých definic vykoupení a Božího království v Novém zákoně a tak dále.²⁹

Vrátíme-li se zpět k naší problematice spasení člověka, nezbytně nám nyní vyvstává otázka na aktuálnost pojmu spása, se kterým běžně operujeme. Pokud budeme reflektovat historické pozadí různých nauk o spasení, nezděsí nás ani tvrdé výroky jako *extra Ecclesiam nulla salus* (není spásy mimo Církev),³⁰ pochopíme, v souladu s 22. odstavcem dokumentu *Gaudium et spes*, že spása je určená všem lidem (tedy i nekřesťanům) a při pohledu na dnešní situaci církve nepodlehne dojmů, že zažíváme krizi víry, ale krizi jazyka víry, jak ji vysvětluje Schillebeeckx.³¹

2.2. Haightův koncept spásy

V souvislosti s předchozím mě zaujal výklad pojmu spása, který sepsal Roger Haight.³² Ten vychází z myšlenky, že spása, aby měla stále stejný principiální význam, musí svůj faktický význam měnit podle potřeby doby. „Spása má dnes tolik forem, co měla kdy dříve. Pojem spásy, který se snaží být úplný, celistvý a vždy odpovídající, musí umět odpovědět na otázky našich dní.“³³ Tomuto pojmu potom přiřazuje pět aspektů, které musí splňovat, aby vyhověla výše popsaným požadavkům – aspekt nevědomosti, hříchu, viny a

²⁹ Srov. SCHILLEBEECKX. str. 32: „We should also not make the biblical expression of Jesus' words and actions in those concrete circumstances unhistorical and absolute by dissociating it from the historically conditioned linguistic categories of the period in which the event of Jesus was expressed. The linguistic event should not, in other words, be raised to the level of "timeless" categories. The multiplicity of Christological dogmas and the different definitions of the kingdom of God, redemption, and so on, in the New Testament itself should be sufficient warning against this practice.”

³⁰ Autorem výroku je sv. Cyprián, biskup z Kartága; později výrok znovu použil papež Bonifác VIII. v bule *Unam Sanctam*.

³¹ Srov. SCHILLEBEECKX str. 33: „Anyone who denies the historicity of the Christian faith and its language and therefore denies the necessity of this hermeneutical undertaking will inevitably – but mistakenly – believe that a crisis in the language of faith is a crisis of faith as such.”

³² Roger Haight (nar. 1936) je americký teolog, jezuita, titul doktor teologie získal na univerzitě v Chicagu. Roku 2009 mu Kongregace pro nauku víry za knihy *Jesus Symbol of God* (1999) a *The Future of Christology* (2005) zakázala psát teologické práce a vyučovat teologii na školách. Srov. *Roger Haight* [online]

³³ HAIGHT In *Theological studies*. str. 243: „Salvation takes many forms today as it has in the past. A notion of salvation that reaches towards being integral, comprehensive, and relatively adequate will have to respond to the questions of our day.”

smrti; aspekt aktuálnosti spásy; úplnost spásy; celistvost spásy a konečně eschatologii spásy.

2.2.1. Nevědomost, hřích, vina a smrt

Žádný koncept spásy, ať už je jakýkoliv, nemůže opomenout poznamenat, koho se spása týká, od čeho ho má spasit a pro co ho má spasit. Koho se týká, v tom problém není. Předmětem spásy je člověk. Nad otázkou, od čeho má být člověk spasen, se již musíme zamyslet. Od hříchu, od zatracení, od smrti... Obecně bychom mohli říci, že spása nás má zachránit od odcizení se Bohu, odklonění se od Boží vůle. A pokud jsme přesvědčeni, že lidské utrpení, strádání, život v nedůstojných podmínkách není součástí Boží vůle, můžeme tvrdit, že i od tohoto by spása měla zachraňovat. Přeneseme-li se do konkrétního případu v kobyliškém salesiánském středisku, může tímto odloučením být problémové užívání drog u mladistvých klientů a jedním ze spásných prvků pak může být program primární prevence zaměřený na drogovou problematiku, následovaný osobní příklad nezneužívání návykových látek nebo dlouhodobá práce s uživateli drog a pomoc s nastartováním a udržením léčby. Dalšími příklady může být třeba zanedbávání vlastního vzdělávání (a následná neuplatnitelnost na trhu práce a bída), promiskuitní a rizikové sexuální jednání (a následný život s nemocí, nechtěné těhotenství a rodičovství) nebo od dětství nezvládaná agresivita (a následná delikvence a konflikty se zákonem). Všechny tyto příklady obsahují nevědomost na svém začátku, hřích (konkrétní problémové chování), vinu (následky tohoto jednání) a smrt (odpovědnost za tyto důsledky) a zapadají do rámce odcizení se, od kterého nás má, jak píše Haight³⁴, spása uchránit.

³⁴ Srov. HAIGHT In *Theological studies*. str. 244: „All salvation theories, including any integral theory for today, must address these issues (Ignorance, Sin, Guilt, and Death), for these are the realities from which salvation saves us.”

2.2.2. Aktuálnost spásy

Spása nesmí být chápána jako něco, co je pouhým příslibem do budoucna, ale musí se dotýkat našeho pozemského žití³⁵. Tento požadavek je zřetelný zvláště v dnešní, empiricky smýšlející společnosti, která je skeptická k falešným příslibům, se kterými si dělá negativní zkušenost už od věků. Koncept spásy, který má být přijatelný, musí poukazovat na spásné kroky v našem životě. Nejde o jednorázové zázraky, ale o konkrétní události, které vedou k naplňování Boží vůle. Aby to bylo pochopitelnější, ukažme si zase příklad z naší praxe: Klient nedokáže komunikovat se svými vrstevníky. Není to nic, co by mu výrazně bránilo žít ctnostný život a dosáhnout života věčného. Je to však výrazná překážka ve vedení života pozemského, což (jak jsme si popsali o odstavci výše) si žádá spásné působení. A tím jsou právě jednotlivé kroky, které ho zbaví jeho problému a umožní mu žít hodnotnější život – vyhledání příčiny problému (např. snížené sebevědomí), práce na jeho odstranění (uvědomění si svých silných stránek a svého možného přínosu pro skupinu), zapojení do společné aktivity s ostatními klienty, zhodnocení úspěšnosti tohoto řešení a motivace pro pokračování v socializaci. Haight tvrdí, že všechny tyto skutky byly pro našeho klienta spásonosné, protože jej zachránily od života v osamění, od odcizení se Boží vůli.

2.2.3. Úplnost spásy

Když lékaři léčí nemocného člověka, postupují (alespoň je na to dnes kladen požadavek) holisticky. Neléčí pouze jeden příznak choroby, ale snaží se uzdravit všechny dimenze člověka, které choroba zasáhla. Stejně tak podle Haighta postupuje Bůh při spáse člověka. Spása se nedotýká jen spirituální dimenze člověka, ale i fyzické, psychické a sociální. Bůh stvořil člověka ke svému obrazu jako jednotu duše a těla a člověk zůstává věrný tomuto obrazu jen tehdy, pokud zůstávají neporušené všechny dimenze, které dělají člověka člověkem a pokud má možnost všechny tyto dimenze plně využívat. Nadto

³⁵ Srov. HAIGHT In *Theological studies*. str. 244: „Salvation cannot be understood today as merely a promise for the future or as an exclusively future reality. Salvation must be something that can also be experienced now.”

pokud je člověk svázán nesvobodou při svém konání, kterou zapřičiňuje neschopnost konat, nemůže být řeč o plnosti spasení (člověk, který není s to konat zlo, není ctnostný, ale nemohoucí). Spása dnes nemůže být vykládána jako spasení od světa, ale spasení ve světě³⁶ – ne znemožnit přístup ke všemu, co nám svět nabízí, ale dát svobodu vybrat si dobro v něm. Uvedme si opět příklad z kobyliského střediska mládeže. Dítě přijde do Oratoře, je zdravé, chytré, hodné, ale nemotorné. Má problémy s jemnou motorikou. Pracovník si toho všimne a nabídne dítěti tvořivé výtvarné aktivity. Zpočátku jednodušší, posléze čím dál složitější, až se jeho motorické schopnosti začnou zlepšovat. Na první pohled nenastala žádná změna, dítě je stejně zdravé, chytré a hodné jako bylo dříve, ale je mnohem svobodnější ve svém konání, protože už nemusí žádat ostatní děti, aby za něj táhly figurkou při hře, může lépe malovat, tvořit, hrát na kytaru a dělat spoustu dalších věcí. Zde se ho dotklo Boží spásné působení, protože se dítě přiblížilo obrazu Božímu.

2.2.4. Celistvost spásy

Další aspekt spásy Haight nazývá Celistvost (Comprehensiveness of Salvation). Zde má na mysli, že spása se netýká nikdy jen jedince, ale celé společnosti, protože osud jednoho člověka spoluutváří osud jeho rodiny, regionu, národa, světa³⁷. Proto je nemyslitelný koncept spásy, která vytahuje vybrané jedince z k zatracení určené společnosti, ale naopak skrze spasení jednoho člověka spásně působí i na okruh jeho blízkých. Přenesme se opět na Prahu 8 do salesiánského střediska. Děti, které jsou klienty střediska, zde jednak navazují vztahy nové a z jiných skupin, kde mají již vztahy vytvořené, sem přicházejí. Dochází tak k ovlivňování na několika frontách – klient ovlivňuje (spoluutváří) skupinu ostatních klientů, ti na oplátku ovlivňují jeho. Po příchodu zpět do svého původního prostředí (rodina, parta kamarádů) ovlivňuje on je a oni zase jeho. Pokud se jej dotkne ve středisku spásné

³⁶ Srov. HAIGHT In *Theological studies*. str. 245: „Salvation today cannot be interpreted as salvation from the world, unless the term “world” is itself construed in a way alien to present-day experience.”

³⁷ Srov. HAIGHT In *Theological studies*. str.245: „The issue of one’s individual destiny necessarily involves the destiny of other people, of society, region, nation, and the whole race.”

působení (naučí-li se například zvládat svoji agresivitu, jak jsme si uvedli o tři odstavce výše), přijde domů a zde na něm patrně bude jeho změna vidět. Tím se může stát dobrým příkladem pro své okolí a z objektu spásy se najednou stává jejím prostředníkem. Přinejmenším osvobodí svoji sociální síť od nešvaru, se kterým se potýkala a který on dokázal vyřešit (již neřeší problémy agresivně). Tím pozvedne kvalitu života této skupiny, tedy stává se pro ni spásným prvkem. Jiným a možná pochopitelnějším důkazem myšlenky o významu spásy jednotlivce pro celou skupinu je, že přijde-li k nám mladý člověk sám a najde smysl v pravidelném přijímání zdejších služeb (něco se zde naučí, dostane se mu pomoci při problematice komunikaci s úřady, školou atd.), přivede sem také svoje kamarády a známé, kterým zde pracovníci také mohou pomoci vyřešit jeho problémy a obohatit některý aspekt jeho života.³⁸

2.2.5. *Eschatologie spásy*

Představme si svět, ve kterém lidé nejednají sobecky, nikdo netrpí, nestrádá, rozumně se využívají přírodní zdroje, všichni jsou šťastní a spokojení. Jistě, z pohledu dneška je to svět utopie. Nebo nebe. Anebo jinak eschaton – konečná, smysl dávající realita.³⁹ Je to stav, ke kterému by měla směřovat lidská existence. Člověk byl stvořen jako svobodná bytost a pokud svobodu neořežeme jen na možnost vybrat si nebo možnost k přijetí závazku, ale rozšíříme ji i na možnost vytvářet nové hodnoty, je člověk bytostí tvůrčí. A jestliže každý člověk od stvoření světa je schopen tvořit a tvoří, stává se z lidské historie ne jen popis událostí, ale vývoj směřující od někud někam. Haight tvrdí, že cílem této tvůrčí snahy je právě eschaton. „Koncept spásy v dnešním světě musí mít na zřeteli propojení mezi lidskou aktivitou a konečným stavem věcí – eschatonem.“⁴⁰ Znamená to tedy, že spásná je

³⁸ Tento jev je zaznamenatelný zvláště v sektorech Oratoř a NZDM Vrtule, které jsou hodně orientované na práci se skupinou (skupinové aktivity, hry, práce se zážitkem ve skupině získaným apod.). Sektor Stěny je orientován spíše na jednotlivce a jeho pokroky (což přirozeně vychází z činnosti, kvůli které sem lidé přicházejí – lezení a posilování – a která je zároveň sama o sobě velmi individuální).

³⁹ Srov. KOHOUTEK [online]

⁴⁰ HAIGHT In *Theological studies*. str.246: „Salvation in today's world must address the connection between human action and the ultimate state of things, the eschaton.”

taková činnost, která vede k vývoji lidstva, zlepšení světa, přiblížení člověka k Bohu. Přiznejme si, že naše konání je značně nedokonalé (a opět mám na mysli situaci v kobylickém SaSM, přestože tato věta je platná i globálně). Péče o klienta by mohla být komplexnější, pokud by sektory byly více propojené, spolupracovaly více se školami klientů, OSPODem⁴¹ a policií, více komunikovaly s rodiči; také pokud by pracovníci byli lépe školeni v oblastech pedagogiky, psychologie a dalších humanitních věd... Je hodně dimenzí, ve kterých je prostor pro změnu a zlepšení. Ale středisko není mrtvá instituce, ale živý, vyvíjející se organismus. Když se podíváme do historie střediska, do jeho výročních zpráv, uvidíme velký vývoj na poli práce s klientem, vedení týmů pracovníků i rozšiřování sortimentu nabízených služeb. A inovativní prvky jsou patrné i dnes a dá se říci, že tyto prvky přispívají k přiblížení se ideálnímu, konečnému stavu – eschatonu, o kterém Haight tvrdí, že každý krok, který k němu společnost přibližuje, má nádech spasení.

2.3. Porovnání Haightova konceptu s biblickým pojetím spásy

Když shrneme poznatky z předchozích pěti odstavců, zjistíme, že spásné jednání je takové, které:

- zachraňuje člověka od odcizení se Boží vůli,
- přináší konkrétní výsledky pozorovatelné již v pozemském životě
- zaměřuje se na lidskou osobu jako celek, nikoli jen na některé její fragmenty,
- nepůsobí na člověka separovaného od společnosti, ale na člověka jako člena skupiny, který skupinu dále ovlivňuje,
- vede ke konečnému stavu věcí – eschatonu.

Pro zajímavost a odstranění pochyb o adekvátnosti Haightových myšlenek můžeme tento popis srovnat s tím, co o spasení píše Biblický slovník. „Spasení je odborný biblický výraz k označení jakéhokoliv milostivého vysvobození způsobeného Bohem, zvláště pak duchovního vysvobození

⁴¹ OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí, pozn.

z hříchu a jeho důsledků (smrti, soudu apod.) předpovídaného proroky a uskutečněného v poslání a díle Ježíše Krista, Spasitele.⁴² V této větě můžeme najít srovnatelnou verzi k Haightovým bodům konceptu spásy 1 (záchrana od hříchu smrti, soudu), 2 a 3 (všimněme si slov „jakéhokoliv vysvobození“ – spása už ve Starém zákoně není chápána výlučně pro spirituální dimenzi člověka – byť je na ni kladen silný důraz –, nýbrž pro celého člověka). Dále zde můžeme vyčíst, že „jeho spasitelná činnost se může týkati lidu jako celku, ale i jednotlivců,⁴³ v čemž můžeme vidět bod 4. Pátý bod je patrný pouze ve smyslu získání si života věčného („...věřící budou zachráněni při posledním soudu a dojdou věčného blahoslavenství a slávy.“⁴⁴) a nelze jej tedy popisem spasení Biblickým slovníkem podložit v takové míře, v jakém o něm Haight píše. Pokud však přijmeme myšlenku, že život věčný není rozdělen na pozemský a posmrtný, nýbrž že pozemský život je nedílnou součástí života věčného, nemusí nám již dělat problémy srovnávat Haightův eschatologický prvek spásy s tím, co o stejném prvku spasení říká Novotného slovník.

2.4. Původce a prostředník spásy

Nyní, když už jsme si řekli, jak má spásné působení vypadat a co má obsahovat, je třeba se zamyslet nad tím, kdo může být původcem a kdo může být prostředníkem spásy. To z toho důvodu, abychom si snad pro pracovníky salesiánských středisek nechtěli usurpovat něco, co jim nepřísluší.

Kdo je původcem spásy, v tom máme víceméně jasno. Je jím Bůh; většinou tedy přímo druhá Božská osoba, Ježíš Kristus. Tak praví Bible,⁴⁵ mnohé církevní dokumenty⁴⁶ a ani mnou citovaný Haight se tuto pravdu nesnaží vyvrátit.⁴⁷

⁴² NOVOTNÝ. str. 947

⁴³ NOVOTNÝ. str. 947

⁴⁴ NOVOTNÝ. str. 948

⁴⁵ L 2,11; J 4,42; 1Tm 4,10; 2Pt 3,2 a další

⁴⁶ Byť otázka původce spásy není tématem těchto dokumentů, nevědomky toto poznání hlásají. Srov. *Ad Gentes* [online]. Srov. *Redemptoris Mater* [online].

⁴⁷ Srov. HAIGHT In *Theological studies*. str.227: „Strictly speaking God alone is savior; only God can save.“

Otázka pátrající po tom, kdo může být prostředníkem spásy, Božím nástrojem, tak jednoduché odpovědi nenabízí. Podíváme-li se však opět do Biblického slovníku (a skrze něj do Bible samotné), najdeme zde opis „celé dějiny Izraele jsou dějinami buď přímé spasitelné činnosti Boží anebo zprostředkované vyvolenými vysvoboditeli,“⁴⁸ což by mělo být dostatečným odůvodněním k tvrzení, že člověk, který koná v souladu s Boží vůlí, může být nástrojem Božího spásného působení.

2.5. Shrnutí poznatků

Nyní tedy můžeme říci, že člověk (potažmo personál salesiánského střediska mládeže) je kompetentní k tomu, aby Bůh skrze něj konal spásanosné dílo na ostatních lidech (klientech střediska). Zjistili jsme také, že každý jazyk, tedy i jazyk víry, podléhá změnám v průběhu času, a tudíž není možné přebírat několik stovek či tisíců let staré definice bez zamýšlení se nad jejich původním smyslem a přetvoření definice tak, aby její smysl zůstával v principu stejný. Tím jsme došli k tomu, že spása nemusí být nutně jen dějem, který se týká posmrtného života člověka, ale že je to každé působení, kterým Bůh do pozemského života zasahuje, zkvalitňuje jej, zachraňuje od zlého a zvyšuje svobodu člověka a je krokem vedoucím k dokonalému, konečnému stavu věcí.

Z této teoretické přípravy nám vyvstávají otázky, na které je nutné se ptát při zjišťování konkrétní situace v Salesiánském středisku mládeže, o.p.s. v Praze – Kobylisích. Otázky, které se ptají, zda jsou klienti střediska zachraňováni od negativních vlivů tím, že do střediska docházejí a je jim věnována sociálně-pedagogická péče; zda působení pracovníků střediska přináší kvalitativní posun života klientů k lepšímu; zda jsou jejich problémy řešeny holisticky s ohledem na všechny aspekty lidské osobnosti; zda je práce pro klienty přínosná i pro sociální zázemí, z něhož do střediska přicházejí a zda jsou dosažené výsledky práce dílčími úspěchy na cestě k ideálu dokonalosti.

⁴⁸ NOVOTNÝ. str. 947

3. Praktická část

V praktické části budu zjišťovat, zda v Salesiánském středisku mládeže, o.p.s. v Praze – Kobylisích dochází k něčemu, co jsme si popsali v kapitole 2 s přihlédnutím k podmínkám, které ve středisku jsou, popsaných v kapitole 1. Tedy zda práce, kterou pracovníci střediska odvádějí, může být popsána jako spásné či spásonosné působení. Hledat odpovědi na tuto otázku budu formou rozhovorů s pracovníky střediska, kteří jsou pravidelně v přímé práci s mládeží. V potaz by také přicházelo šetření přímo mezi klienty střediska, avšak to není vhodné ze dvou hlavních důvodů. Za prvé to je náročnost zhodnocení vlivu, který na klienty právě působí (těžko by mohli hodnotit, zda je nějaké působení pro ně dobré či špatné, když jsou předmětem tohoto působení a nemohou se na věc podívat objektivně s nadhledem). Druhým faktorem, který znemožňuje provádět šetření mezi klienty, je četnost různých šetření mezi klienty – děti vyplňují dotazníky zadávané z interních potřeb střediska i dotazníky studentů, kteří zde získávají podklady pro své školní práce, tak často, že k těmto věcem cítí silnou nechuť a často buď nespolupracují vůbec, nebo poskytují nepravdivé údaje, což zkresluje přesnost výsledku šetření. S vedením střediska – ředitelem či správní radou – rozhovor provádět také nebudu, jelikož tito lidé nejsou v přímé práci s mládeží a otázky smyslu práce, její cíle a úspěšnost jejich dosažení řeší spíše na teoretické rovině. Tím by opět došlo ke zkreslení výsledků mého zkoumání.

3.1. Analýza rozhovorů

Dříve, než přistoupíme k analýze rozhovorů, považuji za důležité podotknout, že výpovědi z jednotlivých sektorů se mohou různit, dokonce vypovídat protichůdné věci. Je to dáno odlišností způsobu práce a zaměření sektoru, jak jsem popsal v kapitole 1. Dále je třeba poznamenat, že k potvrzení hypotézy není třeba, aby každý sektor zapadal do všech bodů, které vyšly jako výsledky z druhé kapitoly teoretické části práce. Mým cílem je zjistit, zda

s těmito body koresponduje dění ve středisku jako celku, nikoliv všech jeho částech současně.

Teprve nyní je možné přistoupit k samotnému rozboru rozhovorů s vedoucími sektorů Oratoř (Bc. Michaela Láníková, DiS.), Nízkoprahový klub Vrtule (Jan Vališ, DiS.) a Horolezecká stěna (Štěpán Černošek) a pracovníkem Salesiánského divadla Karlem Klimešem. Při rozboru budu postupovat tak, že budu porovnávat výpovědi z rozhovorů s jednotlivými body Haightova konceptu spásy, kterým jsme se zabývali v minulé kapitole. Pokud zjistím, že alespoň jeden ze sektorů naplňuje význam daného aspektu spásonosného působení, pak je tento prvek v rámci střediska dodržen. Pokud s některým aspektem nebude korespondovat výpověď ani z jednoho sektoru, pak tento aspekt středisko nesplňuje. Pro potvrzení hypotézy dané v úvodu práce (*Cílem práce v salesiánském středisku mládeže je její spása*) je třeba, aby byly na úrovni střediska splněny všechny aspekty spásonosného působení – záchrana od odcizení se Boží vůli, aktuálnost spásného působení, úplnost působení, sociální rozměr a eschatologický přínos působení.

3.1.1. Naplnění aspektu záchrany od odcizení se Boží vůli

Pod tímto pojmem jsme si v druhé kapitole popsali požadavek na to, aby činnost, která má být ohodnocena jako spásonosná, nějakým způsobem zachraňovala člověka od všeho, co jej oddaluje od Boží vůle. Řekli jsme si, že touto vůlí je, aby byl člověk Božím obrazem, k němuž byl stvořen. A také jsme si řekli, že člověk stvořený k Božímu obrazu nemůže podléhat zkáze, utrpení, ztrátě důstojnosti, životu v chudobě, strádání a hříchu. Působení, které má člověku přinášet spásu, tak musí člověka před těmito věcmi chránit a pomáhat mu se od nich osvobodit.

Zjišťování, zda je tento aspekt ve středisku naplňován, v sobě skrývá dvě otázky – zda do střediska chodí takoví lidé, kteří jsou výše popsanými fenomény ohrožováni, a zda je působení, kterému jsou zde vystaveni, před těmito jevy chránit nebo je od nich osvobozuje.

Na první otázku nalezneme kladnou odpověď ve všech sektorech:

Oratoř

„Převážně k nám chodí děti z neúplných rodin, což je asi největší problém dětí. Jsou to rodiny rozvrácené a i když rodiče žijí spolu, tak se dětem moc nevěnují, takže většina dětí je zasažena tímto problémem. Pak jsou to školní problémy, děti mají špatné známky, chodí k nám hodně dětí z Don Bosca (Církevní základní logopedická škola Don Bosco, pozn.) s poruchami učení, ještě sem chodí určité procento dětí, které jsou outsidersy mezi vrstevníky. Potom v menším procentu sem chodí děti, které mají rizikové chování, to znamená alkohol, lehké drogy, drobná kriminalita.“

Zde se uvádí, že klienty Oratoře jsou často děti vyrůstající ve špatném sociálním zázemí, děti ohrožené šikanou, zneužíváním návykových látek a kriminalitou, což pojem odcizení se Boží vůli jistě naplňuje.

Vrtule

„Chodí k nám jak z úplných, tak z neúplných rodin, chodí k nám z funkčních i nefunkčních rodin. Podle mě jsou však ty rodiny většinou nefunkční, protože kdyby rodiny správně fungovaly, tak ty děti nemusí chodit k nám. A co se týče sociálního zázemí, většina našich klientů není v hmotné nouzi, spíš je tam problém v tom, že rodiny neplní svoji funkci, rodičové se nestarají o volný čas svých potomků, a proto naši klienti dělají ve volném čase takové věci, jako že pijí, kouří, berou lehčí drogy, i když jim je třeba těch třináct let.“

V této výpovědi se setkáme s téměř totožnými životními podmínkami klientů, jako tomu je u výňatku z rozhovoru s vedoucí Oratoře. Opět se tu potýkají s nefunkčním rodinným zázemím a abúzem návykových látek.

Stěna

„Náš sektor tyto děti navštěvují, což ale nezjistíme hned ... zjišťujeme až s odstupem, že tu máme děti, které trpí rozvodem rodičů, problémy ve škole a podobně.“

Vedoucí Stěny Štěpán přiznává, že i v jeho sektoru se vyskytují klienti, které sužují různé problémy.

Divadlo

„Napadá mě jeden případ, ..., jeden kluk, Dan⁴⁹. Byl hrozné číslo, byl hyperaktivní, u ničeho dlouho nevydržel, a když jsem ho poprvé viděl, byl jsem dost v šoku a obdivoval

⁴⁹ Všechna jména uvedená v rozhovorech s pracovníky střediska jsou pozměněná.

jsem vedoucí toho kroužku, že s ním má trpělivost. Ten kluk měl samozřejmě problémy i ve škole, putoval od základky k základce, protože s ním nikde nevydrželi dlouho a ze střední ho vyhodili po prvním roce.

Pracovník divadla přímo neříká, že klienty jeho sektoru jsou děti vystavené ohrožující životní situaci, nicméně alespoň jeden příklad udává.

Druhá otázka se dočkává v sektorech také pozitivní odpovědi:

Oratoř

„Samozřejmě k tomu přihlížíme, teď se zaměřujeme na outsidersy, jejichž vrstevníci mají našlápnuto na to, že je šikanují, buď slovně, ve většině případů, nebo fyzicky. Zaměřujeme se na to, snažíme si na to dávat pozor. Pokud má dítě problémy v rodině, tak to taky reflektujeme, pokud má dítě zájem to s námi řešit, tak se o to snažíme. Všechny ty to problémy řešíme jednou za 14 dní na intervizích, kde se zabýváme těmi tématy, které vyvstanou na povrch během provozu Oratoře.“

Z tohoto odstavce vyplývá, že pracovníci Oratoře reflektují podmínky, ve kterých jejich klienti žijí, pravidelně jejich problémy řeší teoreticky na intervizních schůzkách a v praxi se poté na ohrožené jedince či skupiny zaměřují s použitím takových metod, jaké si dohodli na intervizi.

Vrtule

„No tak my se s nimi setkáváme v práci, dá se říct, denně a denně, když řešíme jejich problémy, tak narážíme na jejich špatné sociální zázemí. A my se snažíme klientům vysvětlit, jak v tomhle zázemí fungovat. Samozřejmě jim neříkáme, že jejich rodiče nefungují a jsou špatní, ale snažíme se jim pomoci v tomto prostředí, ve kterém musí žít, žít tak, aby to pro ně nebylo ohrožující a jak to přežít a projít si tím bez větších úhon.“

Honza říká, že pracovníci klubu pomáhají uživatelům služeb Vrtule v první fázi tím, že jim radí, jak se vypořádat s problematickými situacemi a podmínkami, čímž se tyto pro ně stávají méně ohrožující.

Stěna

„Pokud by se mělo stát, že přímo u nás je někdo terčem posměchu a šikany nebo naopak vytváří ohrožující prostředí, jde špatným příkladem a podobně, tak na to samozřejmě reagujeme, dotyčného si vezmeme stranou, pobavíme se o tom a

snažíme se takovým situacím předcházet. ... Nejsme sociální služba ..., pokud se však o takových věcech bavít chtějí, tak jim vyhovíme, popřípadě jim doporučíme Oratoř nebo Vrtuli.“

Štěpán poukazuje na fakt, že jeho sektor není přednostně určen pro řešení již vzniklých problémů, ale v jejich zorném poli je především předcházení ohrožujícím situacím. Dodává však, že pracovníci v případě potřeby klienta samozřejmě neodmítnou, spíše mu ale doporučí odpovídajícím způsobem zaměřený sektor, než by se pouštěli někam, kam nesaží jejich kvalifikace.

Divadlo

„...dá se nepřímo říct, že naše divadlo je preventivním prvkem, protože se zde děti můžou realizovat a trávit svůj čas v bezpečném prostředí a nemají čas na lumpárny.“

Ani divadlo si podle slov Karla Klimeše nedělá iluze, že by bylo hybnou silou, která napravuje újmy, jež si sem mladí lidé donesou. I on však vidí smysl činnosti sektoru mimo jiné v prevenci sociálně-patologických jevů.

Odpověď na obě otázky je tedy ve všech sektorech vesměs kladná, přestože každý z představitelů jednotlivých sektorů vidí problémy svých klientů a možnosti jejich řešení či předcházení v jiném světle. S jistotou však můžeme říci, že středisko jako celek navštěvují děti a mladí lidé, jejichž život se bez jejich vlastního zavinění nebo i s vlastním přičiněním odcizuje od Boží vůle. Stejně jistě můžeme po přečtení výpovědí zaměstnanců říci, že středisko tento fakt reflektuje a snaží se tomuto odcizení zabránit.

3.1.2. Naplnění aspektu aktuálnosti spásného působení

Tento bod jsme si vysvětlili jako potřebu v tomto životě měřitelného výsledku u spásnosného působení. Zjistili jsme, že spása nemá být jen příslibem budoucího blaha, ale má být patrná i tady na Zemi. Nejsou zde myšleny zázraky, ale konkrétní kroky, třebaže jen drobné, které očividně vedou k naplňování Boží vůle a zkvalitňování lidského života.

Pokud tedy alespoň jeden ze zástupců sektorů odpoví kladně na otázku, zda jejich práce má nějaké viditelné výsledky, podložené konkrétním případem, je tento aspekt ve středisku naplněn.

Oratoř

„Jedná se o dlouhodobější činnost. Pokud k nám chodí někdo třeba půl roku, tak se s ničím nic moc udělat nedá. Když k nám chodí někdo od mala, tak se nám daří pokročit v tom případě. Napadá mě třeba problém Petra, který k nám chodí delší dobu. Poznali jsme se s ním v době, kdy nám ho maminka svěřovala na tábor a předávala nám ho společně se soudním rozsudkem, v němž měl zákaz styku s tatínkem, protože tam došlo k oboustrannému fyzickému napadení, jeho táta pil a tento problém řešíme dodnes. Podařilo se nám vyvinout u něj pocit zodpovědnosti, zahrnuli jsme ho do projektu pro asistenty (starší klienty, kteří pomáhají při přípravě a realizaci jednorázových akcí pro mladší děti, pozn.), pomohli jsme mu seberealizovat se a ukázali mu hodnoty, které v rodině neviděl, ukázali jsme mu něco jiného než řešení problémů alkoholem, lhaním a násilím a on teď k těmto hodnotám vzhlíží, zařadil je do svého žebříčku hodnot a je jeho cílem jich dosáhnout, naplňovat je.“

Na Petrově příkladě vidíme jasný posun v jeho případě. Soudní zákaz styku s otcem je náznakem, že Petr převzal otcův zvyk řešit problémy násilím. Za léta, po která dochází do Oratoře, se naučil tento zvyk odbourat, přijmout nové hodnoty a vyrůst do takové míry, že jezdí na jednorázové akce Oratoře jako schopný asistent vedoucího.

Vrtule

„Asi se to daří, musím se zamyslet nad některým příkladem. Máme tu klienta, říkejme mu třeba Kuba, což samozřejmě není jeho pravé jméno, a tenhle Kuba má matku alkoholičku, otec páchal násilí na matce a má soudem zakázaný styk se synem. Nám se povedlo tuto situaci vyřešit tak, že Kuba mohl zůstat doma, nemusel jít do diagnostického ústavu nebo dětského domova, což by pro něj byla obrovská škoda, protože je to šikovný kluk, který chodí na gymnázium, umí několika jazyky, zvládá se o sebe postarat a zůstat tři čtyři roky v dětském domově by pro něj byla obrovská újma. Bylo to tak, že jsme spolu s Kubou a s kolegy s Oratoře sestavili nějaký plán, se kterým jsme spolu šli za kurátorkou, a následně z toho kurátorka usoudila, že stačí, že je Kuba pod dohledem střediska a jeho kvalifikovaných pracovníků a že není problém nechat ho v rodině, když matka začala dodržovat pravidla, která sociálně právní ochrana dětí nastavila. Začalo to fungovat, a přestože ještě není vyhráno a bude hodně záležet především na Kubovi, jestli to vydrží a na jeho matce, jestli to vydrží, tak je to každopádně velký posun kupředu v tomto případě. Takže tohle byl velký úspěch.“

Případ Kuby je příkladem, který naplňuje snad všechny aspekty Haightova konceptu spásy najednou. Došlo zde k odcizení se od Boží vůle a následnému vyřešení tohoto problému. Působení přineslo jasně pozorovatelné kroky v podobě zabránění umístění do ústavní péče, dohody s kurátorkou atd. Toto působení zasahuje Kubu všestranně, jelikož ovlivňuje celý jeho život již po řadu let, znatelně ovlivňuje jeho rodinu a okolí a je krokem, který je na cestě k jeho malému eschatonu (kterým by v tomto případě mohl být zdravý a spokojený rodinný život).

Stěna

„Určitě. Napadá mě jedna klientka, která když k nám přišla, suplovala funkci svojí maminky, protože musela každý den hlídat svoji malou sestřičku, ostatní děti ji mezi sebe nebraly, protože se jim nechtělo mít na krku uplakané mimino a ona tím přicházela o kamarádky. Navíc podléhala dojmu, že za to může ona a měla velmi nízké sebevědomí, myslela, že nic neumí, k ničemu se nehodí. Na Stěně si vybudovala nová přátelství, zjistila, že někomu na ní záleží a že ona také může něco dokázat, také dostala odvalu začít řešit svoji situaci se svými rodiči. Připravili jsme dohromady nějaký návrh, se kterým potom šla za rodiči, vymohla si určité množství volného času, kdy se mohla věnovat sama sobě a bylo na ní potom vidět, že je mnohem šťastnější a povedlo se jí odbourat i doprovodné problémy, které měla (špatné známky ve škole, nízké sebevědomí apod.).“

Na příkladě této klientky opět můžeme pozorovat posun, který vede od nesvobody, pocitu méněcennosti a neúspěchů ke svobodě, sebevědomí a úspěšnému zvládnání zadaných úkolů.

Divadlo

„...nakonec nás napadlo, že bychom ho mohli přihlásit na jednu divadelní školu, kterou jsem znal. Byl tam teda problém s placením, protože to je soukromá škola, ale tam se zase vyznamenala jeho vedoucí, která mu sehnala stipendium. No a na té škole to Danovi šlo pochopitelně mnohem líp než na mechanikovi.“

Zde se vracíme k případu Dana, o kterém jsme se zmiňovali již v otázce, zda do sektoru přicházejí mladí lidé vystavení ohrožující či nepříznivé životní situaci. Tam mu hrozilo, že zůstane pouze se základním vzděláním, na trhu práce téměř neuplatnitelný. A teď díky Božímu zásahu skrze pracovníky Divadla a vedoucí jeho souboru je na škole, která mu nejen jde, ale dokonce ho i baví.

Opět se nám tedy podařilo najít ve výpovědích všech dotazovaných pracovníků něco, co je viditelným pokrokem v životě klienta a zapadá do požadavku aktuálnosti spásonosného působení. I tento aspekt je tedy ve středisku naplňován.

3.1.3. *Naplnění aspektu úplnosti spásného působení*

Úplností působení přinášejícího spásu se rozumí, jak jsme si vysvětlili všestranné ovlivnění vývoje člověka. Spásonosné působení se tak nezaměřuje pouze na jednu z dimenzí člověka (tělesná, duševní, společenská, duchovní), ale na všechny zároveň.

Jestliže tedy z rozhovorů zjistíme, že středisko rozvíjí člověka ve všech jeho dimenzích a snaží se problémy řešit holisticky, pak je v něm i tento aspekt splněn.

Oratoř

Na tomto místě bychom mohli opět odkázat na příběh Petra, který je popsán v kapitole 3.1.2. Tomu působení prospělo jak po fyzické (ve volném čase se v Oratoři věnuje sportu, což v rozhovoru nezaznělo) a psychické stránce, tak i po stránce sociální a spirituální (udělal si přehled o smyslu života, ujasnil si hodnoty a postoje).

Spirituální dimenze a její potřeba u člověka je z mnoha důvodů nejednoznačná a diskutabilní. Nemá jednoznačný obsah (což může mít na svědomí nečitelnost používaného jazyka víry, jak jsme si o ní psali v kapitole 2.1.), tím pádem ani prostředky, které tento obsah naplňují. Byť nejsem přesvědčen o tom, že by spirituální potřeby byly omezeny na potřebu víry a metodou, která by tento cíl sledovala, by byla jen evangelizace, ani té se Oratoř nevyhýbá. O tom se můžeme přesvědčit v následující citaci.

„...děti, které se s křesťanstvím nikdy nesetkaly, zde k němu mohou přičichnout. Když je na to vhodná příležitost, bavíme se s dětmi o Bohu, o církvi, o salesiánech. Máme tu obraz Dona Bosca, visí tu letáky na různé křesťanské akce, exercicie. Neděláme si iluze o tom, že bychom na tyto akce mohli děti nalákat, ale ptají se, co je to zač. Pak se s nimi o tom můžeme bavit a víru jim přiblížit.“

Přes všechno snažení pracovníků Oratoř samozřejmě nemůže zajistit všechny potřeby, se kterými klienti přicházejí. I na to však je pamatováno.

„My tady v našem zařízení máme výhodu, že i když jsme volnočasový program, tak zde máme i nízkoprahový program – Vrtuli –, takže když si nevíme s nějakým problémem rady, tak se nejprve poradíme s kolegy z nízkoprahového klubu, popřípadě pokud si nevíme dál rady, tak máme kontakty na navazující instituce, sociální kurátory, OSPOD a podobně, kam je možné klienta odkázat. Popřípadě ho tam doprovodit.“

Vrtule

„Samozřejmě když klient přijde s nějakým problémem, tak ten dopad řešíme, zejména když jde o problém trestně-právní nebo podobného charakteru, tak tam samozřejmě říkáme, jaké to může mít dopady a snažíme se bavit i o té příčině, proč to ten klient udělal a snažíme se dobrat spolu k jádru problému. To znamená, pokud někdo něco ukradne, tak se ho ptáme, proč to ukradl, jestli je to proto, že nemá peníze na jídlo nebo jestli se mu ta věc prostě jenom líbila. A když dojdeme k tomu, že to ukradl proto, že nemá dostatek peněz, tak se snažíme mu sehnat třeba dávky, kontaktovat rodiče, doporučit mu, co se s tím dá dělat, kde se dá sehnat práce, pokud pracovat může a tak dále. Takže se vždycky snažíme dobrat k původci problému...“

Jak si zde můžeme přečíst, ani Vrtule nemá problém s holistickým přístupem k řešení témat uživatelů služeb. Pracovníci se vždy snaží dobrat se jádra problému a řešit důvody i důsledky, kterými je klient zasažen či ohrožen. Samozřejmě i zde, pokud nemohou pracovníci přímo přidat ruku k dílu, odkazují na odborníky v navazujících institucích, o kterých by klienti Vrtule často buď vůbec nevěděli, nebo by se neodvažovali tam se svým problémem jít.

„Ve chvíli, kdy na nějaký problém nestačíme, tak máme seznam navazujících institucí, kam se dá obrátit, když klient přijde s něčím, kam nesahá naše kvalifikace nebo nám ten problém je cizí nebo by v tom konkrétním případě mohlo docházet ke střetu zájmů. Máme tedy seznam institucí neziskových nebo státních, kam klienty můžeme odkázat nebo případně i doprovodit. My se snažíme mít podchycenou veškerou problematiku, která se může týkat naší cílové skupiny, takže ... pokrývají všechny služby sociální, lékařské, pedagogické, právní poradenství, máme kontakty na linky důvěry, organizace, které se zabývají drogovou problematikou. Dá se říct, že ať klient přijde s čímkoliv, můžeme mu poskytnout kontakt na nějaké odborníky a v případě, že ho nemáme, tak jsme schopni mu ho rychle vyhledat, protože naši klienti se ani moc

neorientují na internetu, když potřebují něco takého najít, tak i s tím jim můžeme pomoci.“

Stěna

„Hodně pozitivní zpětné vazby byly na Hluchavky, což byl lezecký kroužek pro děti neslyšící a děti se silným poškozením sluchu. Kontaktovali nás rodiče těchto dětí nebo i vychovatelé ze stacionářů, že to dětem hodně pomáhá, že i přes svůj handicap mohou dokázat věci, které nezvládnou kolikrát ani „zdraví“ lidé. A taky jim to pomáhá po fyzické stránce. Zdokonalují si ostatní smysly a zlepšují kondici.“

Stěna je především volnočasové zařízení preventivního charakteru. Tento příklad však ukazuje, že pracovníci děti jen nechraní před sociálně-patologickými jevy naplňováním jejich volného času, ale pomáhají jim i ve všestranném rozvoji. Snad ještě lepším příkladem je klientka, jejíž příběh jsme si mohli přečíst o jednu podkapitulu výše. Tam jí pomoc zařízení prospěla nejen po stránce fyzické, ale i psychické a sociální.

Divadlo

Na tomto místě bude hledání odpovědi v textu náročnější. Jelikož pracovníci Salesiánského divadla nepracují přímo s klienty, ale dalo by se říci pouze zprostředkovaně, nenajdeme v textu zmínku o tom, že by se při práci zaměřovali na člověka jako celostní bytost. Pokusme se však v rozhovoru najít alespoň body, které dokazují, že klientela Divadla zde může růst po všech stránkách.

„Na tom jevišti, tam jsou aktivity vesměs taneční, činoherní, děti si mohou vyzkoušet něco neobvyklého.“

Tady naznačuje, že děti zde mohou vytvářet svoji vlastní aktivitu, čímž zdokonalují své motorické a estetické schopnosti, ty bychom mohli zařadit do fyzického rozvoje.

„V našem divadle vystupuje skupina American Drama Group, která hraje představení v anglickém jazyce, která jsou určena především pro studenty středních škol, kteří si zde mohou oživit a zkvalitnit výuku angličtiny.“

Diváci těchto představení, což jsou opět děti a mladí lidé, si jistě zhlédnutím těchto děl rozšiřují svoje jazykové dovednosti, učí se, což by se jako kognitivní proces dalo zařadit do rozvoje psychického.

„Salesiánské divadlo je taky jakousi vstupní branou do střediska. Vystupují tu děti, které nikdy v životě neslyšely o salesiánech, o tom, čím se zabývají. A když tu jsou poněkoliťaté, zjišťují, že tu v areále krom divadla taky něco jiného, jsou tu hřiště, kostel, ptají se, zjišťují si, co to tu je a protože mají dobrou zkušenost se Salesiánským divadlem, ta dobrá zkušenost se přelije na všechno, co je pod salesiánskou hlavičkou. Takže tady vlastně často probíhá jejich prvokontakt se salesiány.“

Díky Salesiánskému divadlu mají mladí lidé také možnost navazovat nové vztahy, budovat si svoji roli nejen na jevišti, ale také ve skupině, takže zde mohou zaznamenat pokrok také na sociální úrovni. A vzhledem k tomu, že kobylišké salesiánské centrum, do kterého podle slov Karla Klimeše je toto divadlo vstupní branou, nabízí služby věnující se lidské duši stejnou měrou, jako nabízí služby volnočasové a nízkoprahová, je zde klientům Divadla dána pozvánka i tam, kde mohou uspokojit svoje spirituální potřeby.

Aby bylo zajištěno, že tento rozvoj návštěvníků Salesiánského divadla bude směřován dobrým směrem a nebude mladým způsobovat spíše újmu, je na jevišti předváděný repertoár pečlivě vybírán.

„Není to tak, že bychom dělali cenzuru, to určitě ne, ale samozřejmě ho zajímá, kdo zde hraje, aby se to neprotivilo poslání salesiánů, aby se zde neuváděly hry nemravné, zbytečně pobuřující nebo jiným způsobem nevhodné.“

Nyní tedy můžeme říci, že i třetí aspekt spásonosného působení je ve středisku dodržen. Působení, kterému jsou zde klienti vystaveni, se zaměřuje na jejich holistický rozvoj a je zde nepřehlédnutelná snaha o řešení klientských témat od jejich původu až k reálným nebo možným dopadům.

3.1.4. Naplnění aspektu společenského rozměru spásného působení

V Haightově konceptu spásy se tento bod nazýval celistvostí. Jde o to, že spása, aby byla opravdovou spásou, nepůsobí jen na jednotlivce, ale skrze něj působí i na jeho okolí. Pokud bychom, a třeba i úspěšně, zachránili jedince od nežádoucích jevů, mohli sledovat pokroky v jeho životě a jeho starosti řešili s ohledem na všechny stránky lidské osobnosti, ale toto jednání by nemělo dopad na síť lidí, se kterými jedinec udržuje kontakt a z níž vyšel, nešlo by o

spásné působení, ale o působení, které nutí žít jedince dvojitým životem – jedním pod našimi ochrannými křídly a druhým v jeho přirozeném prostředí.

V případě, že chceme potvrdit myšlenku, že působení v Salesiánském středisku mládeže je spásné, musíme dokázat, že má vliv i na rodiny a skupiny přátel dětí a mladých lidí, kteří služeb střediska využívají.

Oratoř

„Myslím si, že určitě to dopad má, a to jak na rodinu, tak na kamarády. Jednak to je vidět na tom, že největší část klientů, kteří se sem dostanou, se sem dostane tak, že je přivede jejich kamarád, který už do Oratoře chodí. To je, myslím si, hodně významný dopad, protože se tak k nám skrze toho jednoho klienta dostanou i další děti, kteří by jinak trávili volný čas na ulici.“

Zde se nám potvrzuje myšlenka, se kterou jsme se v textu práce již setkali. Klienti, kterým se ve středisku líbí, sem přivádějí nové klienty z řad svých kamarádů a sourozenců.

„Myslím si, že to má dopad i na rodinu, protože nejednou jsme dostali pozitivní ohlasy od rodiny, že dítě chodí k nám, protože ty rodiče moc dobře vědí, že nejsou schopni věnovat dětem tolik času, kolik by chtěli, už třeba proto, že jsou samoživitelé, a vědí, že u nás děti smysluplně tráví svůj volný čas a třeba se i něco naučí. Jsou s námi i v kontaktu a někteří jsou schopní i zavolat a zeptat se, jak se dětem vede a jestli je pravda, co dítě o Oratoři říká doma, že se tu děje, chválí si to... Nebo i jejich starší sourozenci, kteří se občas taky o ty naše klienty starají, taky se sem přijdou podívat a seznámit se s námi. To pak má za následek to, že se rodiče nebojí svěřovat nám děti třeba na jednorázové akce, které jsou vícedenní, protože ví, jak to tu funguje a získali jsme si jejich důvěru.“

Nejpodstatnějším poznatkem z tohoto odstavce je, že vzniká třístranná důvěra, kde figuruje klient, jeho rodina a Oratoř. Klient důvěřuje rodičům natolik, aby jim předával informace o svém fungování v Oratoři. Na základě toho rodiče důvěřují Oratoři natolik, aby jí svěřili své ratolesti třeba i na vícedenní výjezdovou akci a Oratoř důvěřuje svým klientům natolik, že je s sebou na tyto akce vezme. To se jistě dá počítat jako dopad působení pracovníků Oratoře na zázemí klienta.

Přestože tyto dva příklady vlivu na okolí mladého jedince nejsou zdaleka zanedbatelné, Míša v rozhovoru přidává třetí příklad, který ukazuje ještě hlubší

dopad působení na prostředí, ve kterém klient vyrůstá. K tomu by však nedošlo, pokud by nefungovaly dvě výše zmíněné formy vlivu působení.

„Pak třeba v případě toho Petra jsme byli impulzem toho, aby se v té rodině začalo něco dělat a ten problém se začal nějak řešit. Nejdřív jsme celou situaci probírali jenom s ním, pak jsme naznali, že by to chtělo intervenci s celou rodinou, tak jsme se ho zeptali, jestli by chtěl, abychom za mámou zašli. Doprovázeli jsme ho i na sociálku, pomohli mu zajistit náhradní ubytování u příbuzných, zatímco byla maminka v nemocnici. Myslím si, že trochu i díky naší akci teď Petr může s maminkou bydlet, ona abstínuje a vydělává peníze.“

V tomto případě totiž už nejde jen o nepřímý vliv, ale přímou intervenci s rodinou klienta, kde se ukrýval pramen klientova ohrožení.

Vrtule

„Já si myslím, že na skupinu kamarádu to dopad má a to ten, že když sem klient přijde a líbí se mu to tu a ví o nějakém kamarádovi, který má nějaký problém a myslí si, že bychom mu zde mohli pomoci, tak ho sem přivede. Takže se nám do klubu dostávají přes svoje kamarády noví a noví klienti. To je, řekl bych, velký dopad.“

Stejně důležitě, jako Míša, vnímá i Honza dopad na okolí uživatele služeb v tom smyslu, že jedinec přivede do Vrtule své kamarády. K významu dopadu na rodiny klientů je však skeptičtější.

„Na rodinu, tam to není až tak velký dopad podle mě, měli jsme za poslední dobu asi jedno poradenství v rodině, kde jsme dávali kontakt na navazující instituce, tam bylo potřeba právní poradenství. Jinak nabízíme klientům, že když je potřeba nějaký problém řešit i s rodiči, že jim můžeme zavolat a domluvit si s nimi schůzku, ale moc velký zájem o to není.“

Nicméně když se podíváme na příklad Kuby (je o něm zmínka v kapitole 3.1.2.), uvidíme, že existují i případy, kdy je vliv na rodinu klienta nezpochybnitelný. Na co však Honza výslovně poukazuje, je dopad na širší okolí klienta v případě romské klientely.

„Jinak na širší prostředí to podle mě přímo dopad nemá. Možná jenom u romské klientely, ti teď už jinak nahlíží na gadžy (bílé lidi, pozn.) protože tady s nimi pracují bílí pracovníci a oni můžou vidět, že ne každý gadžo je člověk, který nemá rád cikány.“

Stěna

„Dopad to asi zčásti může mít. Napadá mě, že když k nám přijde nové dítě, tak se často stává, že rodiče o ně mají strach a zvláště když s námi jedou děti na výjezd do skal, do hor, tak rodiče volají, zda jsou děti v pořádku, jestli je to lezení bezpečné, někdy se přijedou i podívat. Po čase ale získáme jejich důvěru a především ty děti získají jejich důvěru. Rodiče zjistí, že nemusí svoje ratolesti neustále opatrovat a chránit je před vším možným, ale že jim můžou dát víc prostoru a obě strany jsou potom svobodnější. Ano, to se občas stane (situace, kdy klient přivede své kamarády zvenku do sektoru, pozn.), ale není to pravidlem.“

Štěpán vidí podstatu dopadu působení Stěny na okolí mladých, tak jako v Oratoři, v tom, že se buduje důvěra mezi rodiči a dětmi, potažmo i pracovníky Stěny. Dopad ve formě získání nové klientely z řad kamarádů jedince, který již Stěnu navštěvuje, nepovažuje za příliš významný.

Divadlo

„Rodiny a kamarádi se dozvídají o našem středisku. V tomhle to asi nějaký dopad může mít. Jinak si myslím, že to další dopady asi moc nemá.“

Zástupce Salesiánského divadla vidí dopad působení na zázemí klientů jen v šíření informací o středisku.

Aspekt celistvosti spásonosného působení nebo jeho společenského rozměru, chceme-li, není všude ve všech sektorech naplňován stejnoměrně. Někteří dotazovaní vidí dopad svého působení na klientovo okolí jako významný prvek své činnosti, někteří mu připisují okrajový či téměř nulový význam. To může být dáno náplní práce v jednotlivých sektorech. Je jasné, že v sektorech, které jsou více orientovány na sociální práci, je potřeba působit na celou rodinu klienta mnohem vyšší, zvláště když v rodině tak často klíčí původ problémů klienta. Proto je zde dopad působení na toto zázemí vnímán tak silně. V sektorech, které se k řešení těchto témat dostávají jen zřídka nebo vůbec, je tato potřeba méně výrazná, proto i význam vlivu na zázemí klientů nemá takovou váhu. Tak či tak jsme i u tohoto bodu našli ve výpovědích důkazy, že aspekt celistvosti spásonosného působení je ve středisku dodržen.

3.1.5. *Naplnění aspektu eschatologického přínosu spásného působení*

V tomto aspektu se ukrývá požadavek na přínos spásanosného působení vývoji lidstva, zkvalitnění světa, přiblížení se dokonalému a konečnému stavu věcí. Jak jsme si již připomněli, člověk byl stvořen k Božímu obrazu. Nebyl tedy stvořen k tomu, aby byl nevědomou a omezenou bytostí, ale bytostí vědoucí, svobodnou a tvůrčí. Tento aspekt si však o jedno omezení přece jen žádá. Vytvořit a tvořit se dá totiž dvěma směry – k dobru a blahu druhých a ke zlu a ničení. Proto jako spásanosné působení je označeno to, které má svůj podíl na cestě k tomu, co bychom mohli označit za dokonalé.

Není však třeba za tímto bodem hledat velkolepé činy a objevy. V našem měřítku se spokojíme i s činy, které zabrání opakování chyb či posunou úroveň klientů či střediska samotného o kus dále. Pro splnění tohoto aspektu ve středisku tedy bude potřeba, aby sektory prokázaly, že nejsou zkosnatělé, ale vyvíjející se a dovedou chyby nejen napravovat, ale i se z nich učit.

Oratoř

„Nejprve existovalo plánování jen vedoucích pracovníků sektorů, které bylo jednou ročně na tři dny, kdy vedoucí odjeli někam mimo středisko a plánovali následující školní rok. Pak se toto plánování i hodnocení dělalo co půl roku, zase v okruhu vedoucích sektorů, kdy si sedli, zhodnotili předešlý půlrok a podle tohoto hodnocení naplánovali, na co se zaměřit v dalším období. Letos je novinkou, že plánování probíhá prvně na úrovni řadových pracovníků s vedoucím a pak je teprve plánování vedoucích pracovníků. Do tohoto plánování se nesnažíme vložit naše sny, co bychom chtěli s klienty dělat, ale snažíme se při něm reflektovat to, co se v Oratoři děje. ... To plánování i to, co chceme každý rok dělat, je pokaždé jiné, záleží na tom, co se v našem sektoru děje, na co je potřeba reagovat.“

Zde Míša vysvětluje, že dění v Oratoři není samovolné, že jeho plánování probíhá na několika úrovních, také že při plánování a stanovení cílů pro další období je hlavním východiskem reálná poptávka v sektoru. Také nám v dalším odstavci přiblíží, v čem Oratoř udělala nejvýznamnější kroky za dobu, kterou zde jako pracovnice strávila.

„Myslím, že kvalitativní posun je v tom, že postup pracovníků je teď jednotnější, to je dáno dobrým zpracováním manuálů, které dříve nebyly, a díky nim pracovníci vědí,

jak mají ve kterých situacích postupovat, především v krizových situacích. Další posun je v tom, že se nabízí čím dál víc školení pro pracovníky. Jednak interní školení, jednak externí kurzy. Další posun je v tom, že pracovníci sektoru zde setrvávají déle. Zatímco dříve zde pracovníci zůstávali rok, maximálně dva, nyní jsou tu lidé čtyři pět let, což se na kvalitě práce opět odrazí. Další kvalitativní posun vidím v tom, že se zde objevila skupina dobrovolníků, která umožňuje pracovníkům individuálnější přístup k jednotlivým klientům.“

Z těchto příkladů můžeme usoudit, že Oratoř skutečně není kamennou institucí, ale živým stromem, který se vyvíjí a je úkolem pravidelných hodnocení a plánování, aby se vyvíjela správným směrem k tomu, co se dá popsat pojmem eschaton.

Vrtule

Stejná situace je i v nízkoprahovém klubu Vrtule, o čemž se můžeme přesvědčit z Honzovy odpovědi na otázku, jak probíhá plánování činnosti ve Vrtuli:

„Plánování probíhá několika způsoby. Za první máme jednou do roka dvoudenní roční plánování s kolegyněmi ze sektoru, kdy shrneme, co se stalo uplynulý rok, naplánujeme všechno od jednorázových akcí po běžný provoz, jak bude vypadat další rok. To bývá přibližně v půlce prázdnin. Potom je plánování celého střediska, kdy na čtyři dny odjíždí vedoucí všech sektorů a nastiňují plány svých sektorů na další rok, snaží se to všechno zařadit do celku střediska. Jinak průběžné plánování probíhá na pravidelných poradách, které jsou každý týden asi hodinu a půl až dvě hodiny. Jednorázové akce pak plánujeme speciálně na poradách přímo k jednorázovým akcím. Po jejich realizaci je zhodnotíme a jako výstup z hodnocení máme připomínky, jak takovou akci pozměnit, pokud se bude někdy příště znovu pořádat.“

Také on je zde již dostatečně dlouhou dobu, aby mohl popsat některé změny, které podle něj posunuly Vrtuli k lepšímu.

„Já si myslím, že určitě, jsem tady čtvrtým rokem a za tu dobu námi poskytovaná služba šla hodně nahoru, pracovníci se profesionalizovali, navštěvujeme různé kurzy, většinou akreditované u MPSV. Díky tomu máme větší možnosti, můžeme radit klientům s věcmi, se kterými bychom si dříve nevěděli rady a museli bychom je odkazovat na nějakou navazující instituci s věcí, se kterou jim teď můžeme pomoci sami. Co se týče dalšího posunu, myslím si, že jsme zkvalitnili jednorázové akce pro klienty, už se nestává, že by se mísila naše klientela s klientelou Oratoře, což naše

klienty odrazovalo, protože si nechtěli hrát s malými dětmi, když to tak řeknu. ... Za dobu, co tu jsem, se nám podařilo vybudovat v klubu kontaktní místnost pro individuální práci s klientem, což je velice dobrý, protože máme soukromí na rozhovory, nějaká intimnější nebo závažnější témata nemusíme řešit před ostatními, ale za zavřenými dveřmi, což je příjemnější pro klienty i pro nás. Dalším posunem bylo vybudování samostatného vchodu do Vrtule. ... Teď naši klienti mají přímý přístup do klubu, ... a zároveň jsme se dostali k tomu, že oni nejsou žádným způsobem nálepkováni, když prochází do klubu. Protože klub má především u lidí zvenčí často pověst místa pro zlobivé děti, a tady jdou přímo z ulice, můžou se přesunout přímo do klubu a nikdo je nenálepkuje.“

I zde tedy můžeme říci, že sektor prochází změnami, které se dají hodnotit jako přínos pro jeho budoucí fungování a krok na cestě k dokonalosti.

Stěna

„Plánování sektoru bylo vždycky na vedoucím sektoru, který do provozu zasahoval jen lehce, postupem času se začal radit i se svými pracovníky, co by bylo potřeba udělat, a bylo to znát, ta změna. Na letošek máme připraveno dvoudenní plánování všech zaměstnanců a dobrovolníků, abychom pořádně mohli naplánovat činnost kroužků, kterých už je tolik, že nemůžou probíhat nekoordinovaně. Taky zde zhodnotíme uplynulý rok a zreflektujeme situace, které si to vyžadují, abychom příští rok už měli při řešení obdobných věcí odrazový můstek. Podle toho hodnocení naplánujeme, na co se příští rok zaměříme...“

Horolezecká stěna s posilovnou jako jeden ze sektorů střediska také naplňuje požadavek na plánování své činnosti a ve výše uvedené výpovědi si můžeme všimnout, že i toto plánování prochází určitým vývojem. Zapojuje se do něj více lidí, přikládá se mu větší váha než dříve.

„Jeden z největších posunů, které vidím, je rozšíření týmu o dobrovolníky, což umožnilo rozšířit paletu služeb, které tu nabízíme. Rozšířila se díky dobrovolnictví o několik kroužků a i v běžném provozu je znát, že zde není jeden pracovník, ale díky dobrovolníkům zde mohou být dva nebo tři, mají více času věnovat se klientům. Posun je vidět i v tom, jak dlouho nám zde klienti zůstávají, dříve byla velká „úmrtnost“ klientů, kteří odcházeli po půlroce nebo roce, který zde strávili. Dnes je zde větší procento lidí, kteří zde vydrží několik let a, jak už jsem říkal, mají chuť to, co zde načerpali, předávat i dál, což je podle mě hodně významný posun.“

Největším posunem, který Štěpán ve svém sektoru vnímá, je zavedení dobrovolnické práce na Stěně a také výchova klientů k tomuto dobrovolnictví.

Divadlo

Plánování v Salesiánském divadle, se, jak zjistíme v následující citaci, skládá ze dvou částí – plánování toho, co se bude hrát a toho, kam bude divadlo investovat. Také uvidíme, že zpětná vazba, kterou diváci pracovníkům předají, má vliv i na skladbu programu, který se na jevišti uvádí.

„Pokud někdo předá tuto vazbu nám, když se třeba ti profesori baví s lidmi, kteří tu zajišťují provoz divadla, ať je to šatnář, člověk za barem nebo uvaděč, tak my ji zase předáme vedoucímu souboru. Tady ta komunikace funguje dobře a nedá se sice říct, že by nám hráli takhle na zakázku, ale hodně to berou v potaz, co se k nim takhle dostane. Jinak plánování tu probíhá několika způsoby. Co se týče časového plánování, to má na starosti Žanek (Mgr. Jan Blaha SDB – ředitel Salesiánského divadla, pozn.). Všechny věci, kdy se bude hrát, kdy bude divadlo rezervované pro potřeby střediska, to jde přes Žanka. Potom zase technické záležitosti – opravy, nákupy nového vybavení, rekonstrukce, modernizace, to mám zase na starosti já. Samozřejmě pokud jde o závažnější rozhodnutí, nechováme se jako mocipáni a řešíme tyhle záležitosti spolu, třeba i dalšími lidmi z divadla. ... V devadesátých letech se divadlo hodně dlouho hledalo, nikdo tuhle práci neuměl dělat, včetně mně, řízení divadla bylo pro všechny něčím neznámým. Všechno se tu dělalo hodně amatérsky, protože tu pracovali civilkáři, kteří byli úplně z jiného oboru. Ale dělali tu práci se zapálením a bez nich by to tu teď určitě nevypadalo tak, jak to tu vypadá. Potom se ta práce zprofesionalizovala, získali jsme zkušenosti. Po technické stránce je tu určitě značný posun, přestože hodně závisí na penězích a divadlo neoperuje zrovna s největším balíkem peněz, tak za ty roky se podařilo po částech dostat vybavení divadla na docela vysokou úroveň. Další posun je vidět v tom, jak nás vnímá veřejnost, už se o nás ví, je lepší komunikace jak se soubory, tak třeba se školami, které sem jezdí na anglická představení a podobně. Odvedlo se tady skutečně hodně práce a řekl bych, že se divadlo, stejně jako celé středisko, posunulo dobrým směrem, kupředu. Přesto, že je samozřejmě ještě pořád co dělat a co vylepšovat.“

Vývoj Divadla, tak jak ho Karel popsal, je patrný v třech hlavních oblastech. Jednak je to samozřejmě pokrok technický – salesiáni přebrali divadlo v restituci téměř vybrakované a veškeré vybavení tudíž museli zařizovat znovu. Dále jde o pokrok

personální, kdy amatéři, byť vykonali spoustu práce, byli nahrazeni placenými zaměstnanci nejen vzdělaní v divadelnickém oboru, ale také znalí salesiánského prostředí. A třetí oblastí, která zaznamenala posun k lepšímu, je veřejné mínění o Salesiánském divadle – pro více lidí je to již známý pojem, Divadlo si našlo stálou klientelu a zlepšilo komunikaci s ní.

Vidíme, že každý sektor prochází určitým vývojem a že tento vývoj není náhodný, ale reflektovaný a plánovaný. Byť nemusí být u všech sektorů na první pohled jasná spojitost mezi pokrokem sektoru a jeho přínosem pro klienty, při krátkém zamyšlení tuto spojitost jistě uvidíme. Kdyby Divadlo neinvestovalo do vybavení, nebylo by atraktivní ani pro soubory ani pro diváky – nikdo by se zde nyní neučil angličtinu skrze představení rodilých mluvčích, málokdo by se zde mohl realizovat při nacvičování a předvádění divadelních her. Kdyby Stěna nevychovala svoje klienty k dobrovolnictví, neměl by teď současné klienty kdo vychovávat. Kdyby pracovníci Vrtule nepostavili nový vchod do klubu a jeho klienti by museli stále procházet prostory Oratoře, setrvaly by napjaté vztahy mezi těmito sektory a nemusela by být chuť řešit potřeby společných klientů společně. Kdyby Oratoř nese-psala manuály práce v sektoru a neinvestovala čas a peníze do školení pracovníků, nevěděli by tito jak se v kterých situacích zachovat a mohli by svým klientům, třebaže s dobrým úmyslem, uškodit.

Přínos každého pokroku samozřejmě ukáže až čas a lze jen spekulovat, zda necelé dvě dekády, po které se rozvíjí činnost střediska, jsou dostatečným odstupem k hodnocení jeho vývoje. Z uvedených výpovědí je však zřejmé, že středisko se vyvíjí a dělá se mnoho věcí pro to, aby se vyvíjelo správným směrem. Proto si trůfám říci, že i aspekt eschatologického přínosu spásného působení je ve středisku naplněn.

3.2. Shrnutí výsledků praktické části práce

V praktické části mé bakalářské práce jsem prováděl rozhovory se zástupci jednotlivých sektorů střediska. Ty jsem vybral podle podmínek popsaných v úvodu k této části práce. Rozhovory jsem poté analyzoval a

vybíral z nich ty části, které byly přiřaditelné k poznatkům, které vzešly z teoretické části.

Tak jsme si zde mohli přečíst pět malých kapitol, ve kterých jsme zjistili, že:

- všechny sektory střediska navštěvují mladí lidé, kteří jsou ohroženi odcizením se Boží vůlí, že je zde tento fakt reflektován a jsou hledány cesty k nápravě a předcházení těmto negativním jevům; tím je ve středisku splněn aspekt záchrany od odcizení se Boží vůlí;
- výchovné a sociální působení přináší v různých sektorech střediska různé konkrétní výsledky odpovídající cílové skupině a naplní práce sektoru a díky tomu středisko naplňuje aspekt aktuálnosti spásného působení;
- sektory, které přímo pracují s mládeží a podílejí se na řešení jejích problémů, přistupují ke každému jedinci holisticky a nesnaží se řešit jen zjevný projev problému, ale i jeho původ a další připojené komplikace, a sektory, které se řešení klientských témat přímo nevěnují, se snaží o celostní rozvoj osobnosti klienta, čímž je ve středisku naplněn aspekt úplnosti spásného působení;
- působení sektorů na jedince, má pozitivní dopad i na okolí, ze kterého do střediska přišel, tudíž středisko splňuje aspekt společenského rozměru spásného působení;
- všechny sektory svoji činnost pečlivě hodnotí a plánují a díky tomu zkvalitňují svoje služby a posouvají se stále výše na žebříčku vedoucím k dokonalému stavu věci; díky tomu je ve středisku dodržen i aspekt eschatologického přínosu spásného působení.

Závěr

V úvodu této práce jsem si stanovil cíl, kterým bylo zjistit, zda je platná teze, že cílem působení v salesiánském středisku mládeže je její spása. Předsevzal jsem si, že zjistím, jaká je situace v Salesiánském středisku mládeže, o.p.s. v Praze – Kobylisích, abych čtenářům přiblížil, jak salesiánské středisko může vypadat, jaké skupině lidí se věnuje a co těmto svým klientům nabízí. Dále jsem si předsevzal, že na základě odborné literatury přepíšu pojem *spása* do několika konkrétních, srozumitelných bodů, abychom si se čtenáři ujasnili, co máme tímto často používaným pojmem na mysli. Na konec jsem v úvodu práce slíbil, že vyzpovídám vybrané pracovníky kobyliškého střediska a analýzou těchto rozhovorů zjistím, zda praxe na jejich pracovišti naplňuje požadavky spásného působení, do kterých jsem hodlal koncept spásy shrnout. Věřil jsem, že po porovnání teoretických poznatků a poznatků získaných v rozhovorech budu moci tvrdit, že spása je opravdu cílem působení v SaSM.

V teoretické části jsem se nejdříve zabýval kobyliškým střediskem tak, jak jsem si v úvodu vytyčil. Nejprve jsem rozepsal poslání a společné cíle střediska, aby si čtenář mohl udělat představu, co je smyslem bytí a fungování střediska. Poté jsem věnoval několik odstavců historii kobyliškého střediska. Ta je důležitá pro pochopení situace, ve které se středisko nyní nachází a postřehnutí vývoje, který má komplex na Kobyliškém náměstí za sebou. V kapitole 1.5. bylo čtenářům nastíněno, co jsou základní pilíře salesiánské pedagogiky, aby si mohli udělat obrázek o tom, v jakém duchu probíhá ve středisku přímá práce s mládeží. Další stránky byly věnovány popisu jednotlivých sektorů střediska – volnočasovým programům Oratoř a Horolezecká stěna s posilovnou, nízkoprahovému klubu Vrtule a Salesiánskému divadlu. To proto, aby si čtenáři uvědomili rozdíl mezi jednotlivými zařízeními a také to, jak tato zařízení společně směřují k jednotnému cíli.

V druhé kapitole, která se zabývá samotným pojmem spása, jsme si nejprve díky teorii Edwarda Schillebeeckxe o krizi jazyka víry mohli uvědomit, že každý jazyk prochází určitým vývojem a nereflktujeme-li tento vývoj a používáme-li staletí staré pojmy a definice, aniž bychom pátrali po původním a pravém významu, ztratí tyto pojmy smysl nebo bude tento smysl nechtěně zkreslen. Tuto věc bylo potřeba zjistit, dříve než bychom se pustili do rozepisování pojmu *spása*. To přišlo v zápětí a jako podklad jsem si vybral definici spásy od Rogera Haighta. Na základě této literatury jsem došel k tomu, že spásné působení je takové, které zachraňuje člověka od odcizení se Boží vůli, projevuje se konkrétními výsledky již v tomto pozemském životě, působí na člověka jako celostní bytost, nikoliv na jednu jeho separovanou složku, neovlivňuje jedince odděleného od zbytku společnosti, nýbrž působí na celou síť lidí, se kterými má daný jedinec navázaný vztah. Nakonec toto působení má být eschatologickým přínosem – má být krokem na cestě ke konečnému stavu věcí. Abych tento koncept, který by díky osobě autora mohl být označen za kontroverzní nebo heretický, měl podložený ještě alespoň jedním zdrojem, porovnal jsem výše zmíněných pět bodů s tím, co nám k pojmu spása říká Biblický slovník a i na základě biblických citací jsem došel k tomu, že Haightův koncept je legitimní a pro mou práci použitelný. Na závěr druhé kapitoly jsem se zabýval otázkou, kdo může být původcem a prostředníkem spásy. To proto, aby mělo vůbec smysl se ptát, zda v oblasti spásy mládeže má svoje místo i salesiánské středisko. S využitím Novotného Biblického slovníku, biblických citací a vybraných církevních dokumentů jsem si potvrdil myšlenku, že původcem spásy může být pouze Bůh, respektive Ježíš Kristus, prostředníkem spásy však může být každý člověk, kterého si k tomu Bůh vyvolil. V tomto momentě se potvrdilo, že má smysl pokračovat v práci dále a vyslechnout pracovníky kobyliškého střediska mládeže, aby se jejich výpovědi o práci v sektorech mohly porovnat s požadavky na spásonosné působení, které vyvstaly jako hlavní výtěžek druhé kapitoly.

V praktické části jsem proto provedl rozhovory se zástupci všech sektorů Salesiánského střediska mládeže v Praze – Kobyliších a v pěti kapitolách jsem

tyto rozhovory analyzoval tak, aby mně i čtenářům napověděly, zda středisko naplňuje všech pět aspektů, kterými se značí spásu přinášející působení. Z analýzy je patrné, že ne všechny sektory naplňují všechny aspekty spásonosného působení a i tam, kde naplňovány jsou, je stále prostor ke zdokonalování. Nicméně jelikož předmětem zkoumání je středisko jako celek, který splňuje všechny body za podmínek, které jsem před provedením rozhovorů stanovil, je možné označit působení tohoto celku jako spásonosné.

Tím se potvrzuje hypotéza, že *cílem práce v salesiánském středisku mládeže je její spása.*

Smyslem této práce nebylo chlácholit pracovníky salesiánských středisek, že svou práci odvádějí dobře a není třeba na ní nic měnit. Smyslem bylo naopak upozornit na body, které by měli mít pracovníci salesiánských středisek na zřeteli a pomoci jim orientovat se v na první pohled nejednoznačné problematice spásy mládeže a jejím uskutečňování v praxi.

Seznam literatury

Primární literatura a zdroje

- *Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona.* Ekumenický překlad. 12. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2006. 1461 + 350 s. ISBN 80-85810-42-5.
- HAIGHT, R. Jesus and Salvation. *Theological studies 55.* Washington, 1994
- HANÁKOVÁ, TRÁVNÍČEK, VRACOVSKÝ, SKLENÁŘ, MOKREJŠ. *Animátorský slabikář.* 1. vyd. Praha: SADBA, 2008. 300 s. ISBN neuvedeno.
- *Kompendium katechismu katolické církve.* Přel. J. Koláček. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2001. 793 s. ISBN 80-7192-488-1.
- NEVOLA, A. *Výroční zpráva Salesiánského střediska mládeže Praha - Kobylisy za rok 2003.* Praha, 2004. 7 s.
- NEVOLA, A. *Výroční zpráva Salesiánského střediska mládeže, o.p.s. za rok 2005.* Praha, 2006. 18 s.
- NEVOLA, A. *Výroční zpráva Salesiánského střediska mládeže, o.p.s. za rok 2006.* Praha, 2007. 14 s.
- NEVOLA, A. *Zpráva o činnosti.* Praha, 2002. 9 s.
- NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník.* 1. vyd. Praha: Edice Kalich, 1956. 1540 s. ISBN 80-7017-528-1.
- PALÍŠEK, M. *Salesiánská pedagogika a její uplatnění v Salesiánském středisku mládeže v Praze – Kobylisích.* Praha: JABOK, Vyšší sociálně pedagogická a teologická škola, 2000. 42 s. Vedoucí práce neuveden.
- RAHNER, VORGRIMLER. *Teologický slovník.* 2. vyd. Praha: Zvon, 1993. 439 s. ISBN 80-7113-212-8.

- SCHILLEBEECKX, E. The Crisis in the Language of Faith as a Hermeneutical Problem. *Concilium* 5/9. New York: Herder and Herder, 1973
- SVOBODA, M. *Výroční zpráva Salesiánského střediska mládeže, o.p.s. za rok 2008*. Praha, 2009. 24 s.
- SVOBODA, M. *Výroční zpráva Salesiánského střediska mládeže, o.p.s. za rok 2010*. Praha, 2011. 28 s.

Sekundární literatura a zdroje

- *Co je Oratoř.*
Zdroj: <http://sasmkob.sdb.cz/orator/>
[cit. 10. 4. 2011]
- *Edward Schillebeeckx.*
Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Edward_Schillebeeckx
[cit. 18. 5. 2011]
- *Historie střediska.*
Zdroj: <http://sasmkob.sdb.cz/historie-strediska/>
[cit. 3. 4. 2011]
- JAN PAVEL II. *Redemptoris Mater*
Zdroj: <http://www.kebrle.cz/katdocs/RedemptorisMater.htm>
[cit. 28. 5. 2011]
- KAŠPAŘÍK, M. *Databáze Oratorního informačního systému.*
Zdroj: Interní program Salesiánského střediska mládeže, o.p.s.
[cit. 10. 4. 2011]
- KOHOUTEK, R. *Eschaton.*
Zdroj: <http://www.slovník-cizich-slov.cz/eschaton.html>
[cit. 20. 5. 2011]
- PAVEL VI. *Ad Gentes*
Zdroj: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651207_ad-gentes_cs.html
[cit. 28. 5. 2011]
- *Podporují nás.*
Zdroj: <http://sasmkob.sdb.cz/podporuji-nas/>
[cit. 5. 4. 2011]
- *Poslání a cíle Salesiánského střediska mládeže v Praze – Kobylisích.*
Zdroj: <http://sasmkob.sdb.cz/poslani-a-cile/>
[cit. 3. 4. 2011]

- *Preventivní systém.*
Zdroj: <http://lisen.sdb.cz/preventivni-system/>
[cit. 6. 4. 2011]
- *Roger Haight.*
Zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/Roger_Haight
[cit. 18. 5. 2011]
- *Salesiánské divadlo.*
Zdroj: <http://www.sdb.cz/divadlo/>
[cit. 11. 4. 2011]
- *Spása.*
Zdroj: cs.wikipedia.org/wiki/Spása
[cit. 24. 4. 2011]
- *Veřejný závazek.*
Zdroj: <http://sasmkob.sdb.cz/verejny-zavazek/>
[cit. 11. 4. 2011]

Přílohy

Přepisy rozhovorů

Rozhovor s vedoucí sektoru Oratoř Bc. Michaelou Láníkovou, DiS.

Můžeš nám představit svůj sektor? Co je cílem práce, pro jakou skupinu klientů je určen?

Oratoř, což je název projektu, je pro děti od 6 do 26 let, nejvíc k nám chodí děti mezi 8. a 13. rokem. Cílem je nabízet smysluplné trávení volného času dětí a mládeže.

Přichází k vám děti, které jsou ohroženy nepříznivou životní situací (malfunkční, nefunkční, neúplná rodina, slabé sociální zázemí, hmotná nouze, ohrožení sociálně-patologickými jevy)?

Ano. Převážně k nám chodí děti z neúplných rodin, což je asi největší problém dětí. Jsou to rodiny rozvrácené, a i když rodiče žijí spolu, tak se dětem moc nevěnují, takže většina dětí je zasažena tímto problémem. Pak jsou to školní problémy, děti mají špatné známky, chodí k nám hodně dětí z Don Bosca (*Církevní základní logopedická škola Don Bosco, pozn.*) s poruchami učení, ještě sem chodí určité procento dětí, které jsou outsidersy mezi vrstevníky. Potom v menším procentu sem chodí děti, které mají rizikové chování, to znamená alkohol, lehké drogy, drobná kriminalita.

Reflektujete tento fakt při práci s těmito mladými?

Samozřejmě k tomu přihlížíme, teď se zaměřujeme na outsidersy, jejichž vrstevníci mají našlápnuto na to, že je šikanují, buď slovně, ve většině případů, nebo fyzicky. Zaměřujeme se na to, snažíme si na to dávat pozor. Pokud má dítě problémy v rodině, tak to taky reflektujeme, pokud má dítě zájem to s námi řešit, tak se o to snažíme. Všechny ty to problémy řešíme jednou za 14 dní na intervizích, kde se zabýváme těmi tématy, které vystanou na povrch během provozu Oratoře.

Daří se pohnout některé případy k lepšímu?

Jedná se o dlouhodobější činnost. Pokud k nám chodí někdo třeba půl roku, tak se s ničím nic moc udělat nedá. Když k nám chodí někdo od mala, tak se nám daří pokročit v tom případě. Napadá mě třeba problém Petra, který k nám chodí delší

dobu. Poznali jsme se s ním v době, kdy nám ho maminka svěřovala na tábor a předávala nám ho společně se soudním rozsudkem, v němž měl zákaz styku s tatínkem, protože tam došlo k oboustrannému fyzickému napadení, jeho táta pil a tento problém řešíme dodnes. Podařilo se nám vyvinout u něj pocit zodpovědnosti, zahrnuli jsme ho do projektu pro asistenty (*starší klienty, kteří pomáhají při přípravě a realizaci jednorázových akcí pro mladší děti, pozn.*), pomohli jsme mu seberealizovat se a ukázali mu hodnoty, které v rodině neviděl, ukázali jsme mu něco jiného než řešení problémů alkoholem, lhaním a násilím a on teď k těmto hodnotám vzhlíží, zařadil je do svého žebříčku hodnot a je jeho cílem jich dosáhnout, naplňovat je.

Co bývá nejčastějším důvodem problémů, které klienti řeší?

Největším problémem jsou nefunkční rodiny, buď je to problém toho, že jsou rodiče rozvedení a děti pendlují mezi rodiči nebo je to problém nedostatku času, že se jim rodiče nevěnují a snaží se to vynahradit něčím jiným, drahými dárky, což si myslím, že neřeší problém, protože děti strádají nedostatkem jejich blízkosti a společně stráveného času.

Dá se očekávat, že řešíte s dětmi dopad nějakého problému nebo příznak problému, daří se ale taky vypátrat jeho původ a něco s ním dělat?...

Ono záleží, o jaký problém se jedná. Pokud se jedná o agresivitu nebo šikanu, tak tam je původ v tom, že ten klient je nějakým způsobem jiný. Máme tu kluky, kteří jsou šikanováni, a je to tím, že jsou zvláštní, nejsou moc šikovní na sport (na který je program Oratoře hodně orientován), neumí dobře mluvit, chovají se pro ostatní zvláštně, jsou třeba jinak vychovávaní nebo pochází z chudší rodiny a nenosí značkové oblečení a nemají drahé mobily a jsou kvůli tomu terčem posměchu.

Dejme tomu, že jsou problémy, na jejichž vyřešení nestačíte. Jak postupujete potom?

My tady v našem zařízení máme výhodu, že i když jsme volnočasový program, tak zde máme i nízkoprahový program – Vrtuli –, takže když si nevíme s nějakým problémem rady, tak se nejprve poradíme s kolegy z nízkoprahového klubu, popřípadě pokud si nevíme dál rady, tak máme kontakty na navazující instituce, sociální kurátory, OSPOD a podobně, kam je možné klienta odkázat. Popřípadě ho tam doprovodit.

*Tvůj sektor je součástí zařízení zřizovaného řeholní kongregací katolické církve.
Projevuje se to nějak na provozu Oratoře?*

Projevuje. Jednak v tom, že k nám chodí i dost dětí z farnosti, přestože s farností neudržíme úplně úzký kontakt, že bychom spolu třeba připravovali společné akce, ale víme o sobě. A děti, které se s křesťanstvím nikdy nesetkaly, zde k němu mohou přičichnout. Když je na to vhodná příležitost, bavíme se s dětmi o Bohu, o církvi, o salesiánech. Máme tu obraz Dona Bosca, visí tu letáky na různé křesťanské akce, exercicie. Neděláme si iluze o tom, že bychom na tyto akce mohli děti nalákat, ale ptají se, co je to zač. Pak se s nimi o tom můžeme bavit a víru jim přiblížit. Když má někdo potřebu se o těchto věcech bavit, rozhodně ho nepošleme pryč.

Myslíš si, že to, co zde pro děti děláte, má nějaký dopad i na prostředí, ze kterého sem přicházejí (rodina, skupina kamarádů apod.)?

Myslím si, že určitě ano, a to jak na rodinu, tak na kamarády. Jednak to je vidět na tom, že největší část klientů, kteří se sem dostanou, se sem dostane tak, že je přivede jejich kamarád, který už do Oratoře chodí. To je, myslím si, hodně významný dopad, protože se tak k nám skrze toho jednoho klienta dostanou i další děti, kteří by jinak trávili volný čas na ulici. Myslím si, že to má dopad i na rodinu, protože nejednou jsme dostali pozitivní ohlasy od rodiny, že dítě chodí k nám, protože ty rodiče moc dobře vědí, že nejsou schopní věnovat dětem tolik času, kolik by chtěli, už třeba proto, že jsou samoživiteli, a vědí, že u nás děti smysluplně tráví svůj volný čas a třeba se i něco naučí. Jsou s námi i v kontaktu a někteří jsou schopní i zavolat a zeptat se, jak se dětem vede a jestli je pravda, co dítě o Oratoři říká doma, že se tu děje, chválí si to... Nebo i jejich starší sourozenci, kteří se občas taky o ty naše klienty starají, taky se sem přijdou podívat a seznámit se s námi. To pak má za následek to, že se rodiče nebojí svěřovat nám děti třeba na jednorázové akce, které jsou vícedenní, protože ví, jak to tu funguje a získali jsme si jejich důvěru. Pak třeba v případě toho Petra jsme byli impulzem toho, aby se v té rodině začalo něco dělat a ten problém se začal nějak řešit. Nejdřív jsme celou situaci probírali jenom s ním, pak jsme naznali, že by to chtělo intervenci s celou rodinou, tak jsme se ho zeptali, jestli by chtěl, abychom za mamou zašli. Doprovázeli jsme ho i na sociálku, pomohli mu zajistit náhradní ubytování u příbuzných, zatímco byla maminka v nemocnici. Myslím si, že trochu i díky naší akci teď Petr může s maminkou bydlet, ona abstinuje a vydělává peníze. I když to stále není ideální, je tam vidět obrovský posun.

Díky, teď jsi mi odpověděla i na další otázku, zda dostáváte nějakou zpětnou vazbu od zázemí klientů, rodičů, kamarádů, že to, co zde pro děti děláte, má nějaký efekt. Ještě poslední otázka, jak probíhá plánování činnosti v sektoru?

Nejprve existovalo plánování jen vedoucích pracovníků sektorů, které bylo jednou ročně na tři dny, kdy vedoucí odjeli někam mimo středisko a plánovali následující školní rok. Pak se toto plánování i hodnocení dělalo co půl roku, zase v okruhu vedoucích sektorů, kdy si sedli, zhodnotili předešlý půlrok a podle tohoto hodnocení naplánovali, na co se zaměřit v dalším období. Letos je novinkou, že plánování probíhá prvně na úrovni řadových pracovníků s vedoucím a pak je teprve plánování vedoucích pracovníků. Do tohoto plánování se nesnažíme vložit naše sny, co bychom chtěli s klienty dělat, ale snažíme se při něm reflektovat to, co se v Oratoři děje. Pokud se nám zde během roku objeví více holek, jak se teď stalo, tak si na plánování vytyčíme, že se budeme více věnovat děvčatům a naplánujeme, co bychom jim mohli nabídnout. Pokud se nám zde objeví více outsiderů, máme tu problém se šikanou, zase se zaměříme na řešení a předcházení tohoto problému. Pokud zjistíme, že máme spoustu nových klientů, snažíme se zaměřit pozornost na ně a když přijdeme na to, že čelíme odlivu dlouhodobých, starších klientů, tak zase naplánujeme aktivity, kterými tento odliv zastavíme. To plánování i to, co chceme každý rok dělat, je pokaždé jiné, záleží na tom, co se v našem sektoru děje, na co je potřeba reagovat.

A nějaký viditelný kvalitativní posun za dobu, co tu pracuješ?

Myslím, že kvalitativní posun je v tom, že postup pracovníků je teď jednotnější, to je dáno dobrým zpracováním manuálů, které dříve nebyly, a díky nim pracovníci vědí, jak mají ve kterých situacích postupovat, především v krizových situacích. Další posun je v tom, že se nabízí čím dál víc školení pro pracovníky. Jednak interní školení, jednak externí kurzy. Další posun je v tom, že pracovníci sektoru zde setrvávají déle. Zatímco dříve zde pracovníci zůstávali rok, maximálně dva, nyní jsou tu lidé čtyři pět let, což se na kvalitě práce opět odrazí. Další kvalitativní posun vidím v tom, že se zde objevila skupina dobrovolníků, která umožňuje pracovníkům individuálnější přístup k jednotlivým klientům.

Rozhovor s vedoucím sektoru Vrtule Janem Vališem, DiS.

První otázka. Můžeš nám představit svůj sektor, co je cílem práce v něm a pro jakou skupinu klientů je určen?

Tak my máme nízkoprahový klub pro děti a mládež Vrtule, cílová skupina jsou děti a mládež od třinácti do dvaceti let včetně. Cílem je nějakým způsobem pomáhat cílové skupině orientovat se v jejich nelehkém životě, odpovídat na otázky, pomáhat jim s jejich problémy. Zjednodušovat a zkvalitňovat jim jejich problémové životy.

Přichází k vám do sektoru děti, které jsou ohroženy nepříznivou životní situací (malfunkční, nefunkční, neúplná rodina, slabé sociální zázemí, hmotná nouze, ohrožení sociálně-patologickými jevy)?

Je to v zásadě tak. Chodí k nám klienti, kteří to, co jsi říkal, splňují, s tím, že ne všichni splňují všechny tyto body naráz. Chodí k nám jak z úplných, tak z neúplných rodin, chodí k nám z funkčních i nefunkčních rodin. Podle mě jsou však ty rodiny většinou nefunkční, protože kdyby rodiny správně fungovaly, tak ty děti nemusí chodit k nám. A co se týče sociálního zázemí, většina našich klientů není v hmotné nouzi, spíš je tam problém v tom, že rodiny neplní svoji funkci, rodičové se nestarají o volný čas svých potomků, a proto naši klienti dělají ve volném čase takové věci, jako že pijí, kouří, berou lehčí drogy, i když jim je třeba těch třináct let.

A jak reflektujete tento fakt při práci s mladými?

No tak my se s nimi setkáváme v práci, dá se říct, denně a denně, když řešíme jejich problémy, tak narážíme na jejich špatné sociální zázemí. A my se snažíme klientům vysvětlovat, jak v tomhle zázemí fungovat. Samozřejmě jim neříkáme, že jejich rodiče nefungují a jsou špatní, ale snažíme se jim pomoci v tomto prostředí, ve kterém musí žít, žít tak, aby to pro ně nebylo ohrožující a jak to přežít a projít si tím bez větších úhon.

Daří se pohnout některé případy k lepšímu?

Asi se to daří, musím se zamyslet nad některým příkladem. Tak můžu třeba říct o klientce, která má problémy s nezvladatelnou agresivitou a můžu říct, že u nás v klubu se daří tuto agresivitu zvládat, nemá zde svoje výlevy, nevybuchuje, tak je dobré, že aspoň tady v klubu funguje normálně. A ještě jeden zajímavější případ, co můžu uvést. Máme tu klienta, říkejme mu třeba Kuba, což samozřejmě není jeho

pravé jméno, a tenhle Kuba má matku alkoholičku, otec páchal násilí na matce a má soudem zakázaný styk se synem. Nám se povedlo tuto situaci vyřešit tak, že Kuba mohl zůstat doma, nemusel jít do diagnostického ústavu nebo dětského domova, což by pro něj byla obrovská škoda, protože je to šikovný kluk, který chodí na gymnázium, umí několika jazyky, zvládá se o sebe postarat a zůstat tři čtyři roky v dětském domově by pro něj byla obrovská újma. Bylo to tak, že jsme spolu s Kubou a s kolegy s Oratoře sestavili nějaký plán, se kterým jsme spolu šli za kurátorkou, a následně z toho kurátorka usoudila, že stačí, že je Kuba pod dohledem střediska a jeho kvalifikovaných pracovníků a že není problém nechat ho v rodině, když matka začala dodržovat pravidla, která sociálně právní ochrana dětí nastavila. Začalo to fungovat, a přestože ještě není vyhráno a bude hodně záležet především na Kubovi, jestli to vydrží a na jeho matce, jestli to vydrží, tak je to každopádně velký posun kupředu v tomto případě. Takže tohle byl velký úspěch.

Co bývá nejčastějším důvodem problémů, které klienti řeší?

Asi nejčastějším problémem bývá to, že nezafungovala socializace a že klienti neumí pracovat s obecně platnými pravidly, morálními normami společnosti a proto pak naráží. Když třeba něco ukradnou, někoho zbijí nebo něco jiného provedou, tak si vůbec neuvědomují, že je něco špatně. Takže to má podle mě na svědomí ne úplně dobře zvládnutá socializace.

Dá se očekávat, že vy řešíte dopad nebo příznaky nějakého problému. Daří se ale taky řešit právě ten důvod nebo původ problému?

Samozřejmě když klient přijde s nějakým problémem, tak ten dopad řešíme, zejména když jde o problém trestně-právní nebo podobného charakteru, tak tam samozřejmě říkáme, jaké to může mít dopady a snažíme se bavit i o té příčině, proč to ten klient udělal a snažíme se dobrat spolu k jádru problému. To znamená, pokud někdo něco ukradne, tak se ho ptáme, proč to ukradl, jestli je to proto, že nemá peníze na jídlo nebo jestli se mu ta věc prostě jenom líbila. A když dojdeme k tomu, že to ukradl proto, že nemá dostatek peněz, tak se snažíme mu sehnat třeba dávky, kontaktovat rodiče, doporučit mu, co se s tím dá dělat, kde se dá sehnat práce, pokud pracovat může a tak dále. Takže se vždycky snažíme dobrat k původci problému, ne vždy se to však daří, protože naši klienti žijí tady a teď a moc se nezajímají o to, co bude, pokud nejde zrovna o to, že by mohli jít sedět.

Dejme tomu, že jsou problémy, na jejichž vyřešení sami nestačíte. Jak to řešíte potom?

Ve chvíli, kdy na nějaký problém nestačíme, tak máme seznam navazujících institucí, kam se dá obrátit, když klient přijde s něčím, kam nesahá naše kvalifikace nebo nám ten problém je cizí nebo by v tom konkrétním případě mohlo docházet ke střetu zájmů. Máme tedy seznam institucí neziskových nebo státních, kam klienty můžeme odkázat nebo případně i doprovodit.

Jaký je rozsah služeb, které ty navazující instituce pokrývají? S čím vším na ně můžete klienta obrátit?

My se snažíme mít podchycenou veškerou problematiku, která se může týkat naší cílové skupiny, takže v tom seznamu navazujících organizací je všechno od pedagogicko-psychologických poraden přes lékařskou pomoc, psychiatrickou pomoc, když mají klientky nájezd na bulimii nebo anorexii, tak zde máme navázané kontakty nějaké neziskovky, třeba na Annabelle, dále školy, když je to aktuální, když jsou přijímačky, tak máme seznam středních škol, které klientům nabízíme a pomáháme jim s výběrem školy, takže tyto instituce pokrývají všechny služby sociální, lékařské, pedagogické, právní poradenství, máme kontakty na linky důvěry, organizace, které se zabývají drogovou problematikou. Dá se říct, že ať klient přijde s čímkoliv, můžeme mu poskytnout kontakt na nějaké odborníky a v případě, že ho nemáme, tak jsme schopni mu ho rychle vyhledat, protože naši klienti se ani moc neorientují na internetu, když potřebují něco takého najít, tak i s tím jim můžeme pomoci.

Myslíš si, že to, co zde pro klienty děláte, má nějaký dopad i na prostředí, ze kterého sem přicházejí (kamarádi, rodina apod.)?

Já si myslím, že na skupinu kamarádu to dopad má a to ten, že když sem klient přijde a líbí se mu to tu a ví o nějakém kamarádovi, který má nějaký problém a myslí si, že bychom mu zde mohli pomoci, tak ho sem přivede. Takže se nám do klubu dostávají přes svoje kamarády noví a noví klienti. To je, řekl bych, velký dopad. Na rodinu, tam to není až tak velký dopad podle mě, měli jsme za poslední dobu asi jedno poradenství v rodině, kde jsme dávali kontakt na navazující instituce, tam bylo potřeba právní poradenství. Jinak nabízíme klientům, že když je potřeba nějaký problém řešit i s rodiči, že jim můžeme zavolat a domluvit si s nimi schůzku, ale moc velký zájem o to není. Jinak na širší prostředí to podle mě přímo dopad nemá. Možná

jenom u romské klientely, ti teď už jinak nahlíží na gadžy (*bílé lidi, pozn.*) protože tady s nimi pracují bílí pracovníci a oni můžou vidět, že ne každý gadžo je člověk, který nemá rád cikány.

Přichází zpětná vazba z klientova zázemí, zda to, co tady děláte, má nějaký smysl (od rodin, kamarádů...)?

Od rodičů moc ne. Od rodičů jsme měli zpětnou vazbu jen ohledně doučování, které taky klientům nabízíme. Co se týče kamarádů, tak tam se setkáváme s tím, že klienti jsou rádi, že jsme pomohli jejich kamarádům nějaký problém vyřešit. Jinak nám přichází zpětná vazba od sociálně právní ochrany dětí a od kurátorů, kdy kurátoři o nás vědí a jsou rádi, že k nám i jejich klienti chodí. Takže tam ta zpětná vazba je asi nejzajímavější.

Je nějaký viditelný kvalitativní posun v tom, co sektor nabízí a jak tu práci dělá, za dobu, co tu jsi?

Já si myslím, že určitě, jsem tady čtvrtým rokem a za tu dobu námi poskytovaná služba šla hodně nahoru, pracovníci se profesionalizovali, navštěvujeme různé kurzy, většinou akreditované u MPSV. Díky tomu máme větší možnosti, můžeme radit klientům s věcmi, se kterými bychom si dříve nevěděli rady a museli bychom je odkazovat na nějakou navazující instituci s věcí, se kterou jim teď můžeme pomoci sami. Co se týče dalšího posunu, myslím si, že jsme zkvalitnili jednorázové akce pro klienty, už se nestává, že by se mísila naše klientela s klientelou Oratoře, což naše klienty odrazovalo, protože si nechtěli hrát s malými dětmi, když to tak řeknu. V tom jsme se tedy taky posunuli. Za dobu, co tu jsem, se nám podařilo vybudovat v klubu kontaktní místnost pro individuální práci s klientem, což je velice dobrý, protože máme soukromí na rozhovory, nějaká intimnější nebo závažnější témata nemusíme řešit před ostatními, ale za zavřenými dveřmi, což je příjemnější pro klienty i pro nás. Dalším posunem bylo vybudování samostatného vchodu do Vrtule. Dříve byl vchod přes Oratoř, takže opět docházelo k mísení s oratorní klientelou, byly z toho problémy, protože naši klienti kouřili tam, kde neměli, něco třeba rozbili. Teď naši klienti mají přímý přístup do klubu, nemají cestou pokušení něco ničit a zároveň jsme se dostali k tomu, že oni nejsou žádným způsobem nálepkováni, když prochází do klubu. Protože klub má především u lidí zvenčí často pověst místa pro zlobivé děti, a tady jdou přímo z ulice, můžou se přesunout přímo do klubu a nikdo je nenálepkuje. Takže to vnímám jako velký posun, co se tu staly za dobu, co zde pracuji.

Ještě jedna otázka. Jak probíhá plánování činnosti sektorů?

Plánování probíhá několika způsoby. Za první máme jednou do roka dvoudenní roční plánování s kolegyněmi ze sektorů, kdy shrneme, co se stalo uplynulý rok, naplánujeme všechno od jednorázových akcí po běžný provoz, jak bude vypadat další rok. To bývá přibližně v půlce prázdnin. Potom je plánování celého střediska, kdy na čtyři dny odjíždí vedoucí všech sektorů a nastiňují plány svých sektorů na další rok, snaží se to všechno zařadit do celku střediska. Jinak průběžné plánování probíhá na pravidelných poradách, které jsou každý týden asi hodinu a půl až dvě hodiny. Jednorázové akce pak plánujeme speciálně na poradách přímo k jednorázovým akcím. Po jejich realizaci je zhodnotíme a jako výstup z hodnocení máme připomínky, jak takovou akci pozměnit, pokud se bude někdy příště znovu pořádat.

Rozhovor s vedoucím sektoru Horolezecká stěna a posilovna Štěpánem Černoškem

Můžeš nám představit svůj sektor? Co je cílem práce, pro jakou skupinu klientů je určen?

Tak sektor Horolezecká stěna s posilovnou je volnočasové zařízení pro děti a mládež od 4 do 26 let a jeho cílem je poskytovat této skupině možnost kvalitního trávení volného času a v tomto volném čase je vychovávat. Činností, která tento cíl sleduje je především učení lezení na umělých i přírodních stěnách.

Přichází k vám děti, které jsou ohroženy nepříznivou životní situací (malfunkční, nefunkční, neúplná rodina, slabé sociální zázemí, hmotná nouze, ohrožení sociálně-patologickými jevy)?

Náš sektor tyto děti navštěvují, což ale nezjistíme hned, jakmile k nám někdo přijde. Vzhledem k tomu, že nenavazujeme hned rozhovory o tom, co děti tíží, ale tyto rozhovory vznikají samovolně až v momentě, kdy si děti s pracovníky vybudují nějaký vztah, zjišťujeme až s odstupem, že tu máme děti, které trpí rozvodem rodičů, problémy ve škole a podobně. Nemyslím si ale, že je to špatně. Nejsme sociální služba a klienti, kteří si nás vyhledají, si třeba chtějí od svých starostí oddechnout někde, kde jim je nikdo nebude předhazovat, kde si budou rovni s ostatními. Pokud se však o takových věcech bavit chtějí, tak jim vyhovíme, popřípadě jim doporučíme Oratoř nebo Vrtuli.

Když už tedy o někom víte, že je zasažen nějakou nepříznivou situací, reflektujete tento fakt při práci s ním?

Já bych řekl, že děti, které k nám přicházejí, uvítají, že tady mezi nimi nejsou rozdíly. Když u nás lezou nebo jsou s námi na výjezdu, mají všechn materiál od nás a nepozná se, kdo je z bohaté rodiny a kdo z chudé. Mají možnost si zde kompenzovat to, že na něco v běžném životě nedosáhnou, protože jsou něčím znevýhodněni. Tady nikdo znevýhodněný není a všichni mají stejné možnosti. To jim určitě pomáhá. Pokud by se mělo stát, že přímo u nás je někdo terčem posměchu a šikany nebo naopak vytváří ohrožující prostředí, jde špatným příkladem a podobně, tak na to samozřejmě reagujeme, dotyčného si vezmeme stranou, pobavíme se o tom a snažíme se takovým situacím předcházet.

Napadne tě nějaký příklad, kdy klientovi pomohlo v jeho osobním růstu, osobním rozvoji to, že navštěvoval tvůj sektor?

Určitě. Napadá mě jedna klientka, která když k nám přišla, suplovala funkci svojí maminky, protože musela každý den hlídat svoji malou sestřičku, ostatní děti ji mezi sebe nebraly, protože se jim nechtělo mít na krku uplakané mimino a ona tím přicházela o kamarádky. Navíc podléhala dojmu, že za to může ona a měla velmi nízké sebevědomí, myslela, že nic neumí, k ničemu se nehodí. Na Stěně si mohla od hlídání odpočinout, protože se vždycky našel někdo, kdo by si mimino na chvíli vzal na starost, ona se mohla věnovat něčemu jinému a na chvíli nemyslet na to, co má doma. Vybuodovala si zde nová přátelství, zjistila, že někomu na ní záleží a že ona také může něco dokázat, také dostala odvalu začít řešit svoji situaci se svými rodiči. Připravili jsme dohromady nějaký návrh, se kterým potom šla za rodiči, vymohla si určité množství volného času, kdy se mohla věnovat sama sobě a bylo na ní potom vidět, že je mnohem šťastnější a povedlo se jí odbourat i doprovodné problémy, které měla (špatné známky ve škole, nízké sebevědomí apod.). Od té doby k nám pravidelně nechodí, protože se s rodinou přestěhovali, ale když po čase přišla na návštěvu, říkala, že se jí podařilo najít si nové kamarády, zvyknout si na nové prostředí a zlepšily se její vztahy s rodiči. Hodně děkovala za to, že jsme jí tady dali prostor a pomohli jí. To byl asi největší případ, který jsem tu zažil od začátku až do konce a byl zde vidět nějaký jasný posun.

Myslíš si, že to, co zde pro děti děláte, má nějaký dopad i na prostředí, ze kterého sem děti přicházejí (rodina, skupina kamarádů apod.)?

Dopad to asi zčásti může mít. Napadá mě, že když k nám přijde nové dítě, tak se často stává, že rodiče o ně mají strach a zvláště když s námi jedou děti na výjezd do skal, do hor, tak rodiče volají, zda jsou děti v pořádku, jestli je to lezení bezpečné, někdy se přijedou i podívat. Po čase ale získáme jejich důvěru a především ty děti získají jejich důvěru. Rodiče zjistí, že nemusí svoje ratolesti neustále opatrovat a chránit je před vším možným, ale že jim můžou dát víc prostoru a obě strany jsou potom svobodnější.

Stává se, že si sem dítě, kterému se tady zalíbí, přivede i svoje kamarády?

Ano, to se občas stane, ale není to pravidlem.

Dostává se k tobě zpětná vazba od zázemí klientů, že to, co zde pro ně děláte, má nějaký smysl, efekt?

Nějaké zpětné vazby přišly, často tedy od rodičů, kteří jsou rádi, když ví, že jejich děti svůj volný čas tráví v bezpečném prostředí. Hodně pozitivní zpětné vazby byly na Hluchavky, což byl lezecký kroužek pro děti neslyšící a děti se silným poškozením sluchu. Kontaktovali nás rodiče těchto dětí nebo i vychovatelé ze stacionářů, že to dětem hodně pomáhá, že i přes svůj handicap mohou dokázat věci, které nezvládnou kolikrát ani „zdraví“ lidé. Pak taky dostatečnou zpětnou vazbou pro nás je, když někdo, kdo na Stěně vyrostl, má chuť zde dělat něco pro druhé jako dobrovolník nebo zaměstnanec. Asi by se to nestávalo, kdyby ti lidi nebyli přesvědčení, že to tady nějaký smysl má a že je potřeba to dělat.

Ty tu jsi poměrně dlouho. Vlastně sám jsi jeden z těch, kteří zde vyrostli z klienta do dobrovolníka, zaměstnance, teď děláš vedoucího sektoru. Vidíš za ta léta nějaký kvalitativní posun v tom, co sektor nabízí, jak funguje?

Jeden z největších posunů, které vidím, je rozšíření týmu o dobrovolníky, což umožnilo rozšířit paletu služeb, které tu nabízíme. Rozšířila se díky dobrovolnictví o několik kroužků a i v běžném provozu je znát, že zde není jeden pracovník, ale díky dobrovolníkům zde mohou být dva nebo tři, mají více času věnovat se klientům. Posun je vidět i v tom, jak dlouho nám zde klienti zůstávají, dříve byla velká „úmrtnost“ klientů, kteří odcházeli po půlroce nebo roce, který zde strávili. Dnes je zde větší procento lidí, kteří zde vydrží několik let a, jak už jsem říkal, mají chuť to, co zde načerpali, předávat i dál, což je podle mě hodně významný posun.

Ještě poslední otázka – jak probíhá plánování činnosti sektoru a jaký má vliv na jeho vývoj?

Plánování sektoru bylo vždycky na vedoucím sektoru, který do provozu zasahoval jen lehce, postupem času se začal radit i se svými pracovníky, co by bylo potřeba udělat, a bylo to znát, ta změna. Na letošek máme připraveno dvoudenní plánování všech zaměstnanců a dobrovolníků, abychom pořádně mohli naplánovat činnost kroužků, kterých už je tolik, že nemůžou probíhat nekoordinovaně. Taky zde zhodnotíme uplynulý rok a zreflektujeme situace, které si to vyžadují, abychom příští rok už měli při řešení obdobných věcí odrazový můstek. Podle toho hodnocení naplánujeme, na

co se příští rok zaměříme, a doufám, že opět ta změna bude viditelná, že ten čas a energie, co tomu plánování věnujeme, přinese ovoce.

Rozhovor s technikem Salesiánského divadla Karlem Klimešem

Salesiánské divadlo spadá pod Salesiánské středisko mládeže. Je tedy orientováno na mládež jako ostatní sektory střediska?

Víceméně se dá říct, že je orientováno na mládež, protože většina pronájmů je pro základní umělecké školy, taneční soubory a ochotníky, kde se pohybuje vesměs velké množství mládeže, takže se dá říci, že ano.

Klientela se dá rozdělit na dvě části – jednak klientela na jevišti a jednak klientela v hledišti. Jak může Salesiánské divadlo pomáhat v růstu mladých na obou stranách?

Na tom jevišti, tam jsou aktivity vesměs taneční, činoherní, děti si mohou vyzkoušet něco neobvyklého. Salesiánské divadlo je taky jakousi vstupní branou do střediska. Vystupují tu děti, které nikdy v životě neslyšely o salesiánech, o tom, čím se zabývají. A když tu jsou poněkolkáté, zjišťují, že tu v areále krom divadla taky něco jiného, jsou tu hřiště, kostel, ptají se, zjišťují si, co to tu je a protože mají dobrou zkušenost se Salesiánským divadlem, ta dobrá zkušenost se přelije na všechno, co je pod salesiánskou hlavičkou. Takže tady vlastně často probíhá jejich prvokontakt se salesiány. A ta situace v hledišti je analogická. V křeslech tam sedí rodiče těch dětí, co účinkují, jejich příbuzní a kamarádi a zase se dozvídají něco o salesiánech. Těžko říct, jak je to přínosné pro ně, ale celému salesiánskému centru to vytváří dobré veřejné mínění.

Napadá mě jeden případ, skoro až dramatický kousek, měli jsme tu divadelní kroužek, kam chodil jeden kluk, Dan. Byl hrozné číslo, byl hyperaktivní, u ničeho dlouho nevydržel, a když jsem ho poprvé viděl, byl jsem dost v šoku a obdivoval jsem vedoucí toho kroužku, že s ním má trpělivost. A to mi ještě říkala, že teď už je Dan zlatíčko a je mnohem klidnější a schopnější. Ten kluk měl samozřejmě problémy i ve škole, putoval od základky k základce, protože s ním nikde nevydrželi dlouho a ze střední ho vyhodili po prvním roce. Dělal automechanika, tuším, ale jemu technické věci nikdy nešly. Spíš uměleckým směrem byl nadaný. Tak ta jeho vedoucí přemýšlela, co s ním, nakonec nás napadlo, že bychom ho mohli přihlásit na jednu divadelní školu, kterou jsem znal. Byl tam teda problém s placením, protože to je soukromá škola, ale tam se zase vyznamenala jeho vedoucí, která mu sehnala stipendium. A nejen jemu, ona má dost sociální citění a je schopná sehnat peníze, když je to potřeba, tak svým

svěřencům byla schopná spolufinancovat ty studia. No a na té škole to Danovi šlo pochopitelně mnohem líp než na mechanikovi. Takže sice to není úplně typický příklad a my jsme v tom sehráli spíš jen epizodní roli, ale tomu klukovi to v jeho rozvoji určitě hodně pomohlo.

Ale v divadle nehrají jen děti pro rodiče. Uvádíte taky hry, které jsou určeny právě pro děti a mládež.

Ano, v našem divadle vystupuje skupina American Drama Group, která hraje představení v anglickém jazyce, která jsou určena především pro studenty středních škol, kteří si zde mohou oživit a zkvalitnit výuku angličtiny. Je o to velký zájem, vyprodáno bývá už třeba dva měsíce před uvedením hry.

Dá se říct, že Salesiánské divadlo funguje jako prvek prevence sociálně patologických jevů? Pokud ano, tak jakým způsobem?

Tak říct se to dá. Je to ale spíš nepřímo, protože divadlo si pronajímají umělecké soubory, které s těmi dětmi přímo pracují a věnují se jim. My jim poskytujeme vlastně jen ten prostor, kde mohou svoje hry zkusit a hrát. Ale je pravda, že nebýt toho prostoru, který poskytujeme, ty soubory by asi neměly kde fungovat nebo by musely platit komerční pronájmy jiných divadel, čímž by se staly pro ekonomicky slabší rodiny nedostupné. Takže takto nepřímo se dá říct, že naše divadlo je preventivním prvkem, protože se zde děti mohou realizovat a trávit svůj čas v bezpečném prostředí a nemají čas na lumpárny.

Myslíš si, že to, co tady děti můžou zažít, má nějaký dopad na jejich okolí, rodiny, kamarády...?

Tak asi jak už jsem říkal před chvílkou. Rodiny a kamarádi se dozvídají o našem středisku. V tomhle to asi nějaký dopad může mít. Jinak si myslím, že to další dopady asi moc nemá.

Dostáváte nějakou zpětnou vazbu, že to, co zde pro mladé děláte, má nějaký smysl? Od koho? Co si nejvíc chválí?

Zpětnou vazbu samozřejmě dostáváme, především od vedoucích těch souborů, co zde vystupují. Povětšinou fungují ve velmi provizorních podmínkách, zkouší v tělocvičně pod několika zářivkami a tady mají najednou profesionální vybavení a servis, ozvučení, osvětlení. A ještě k tomu za peníze, co jinde dají za pronájem té

tělocvičny. Zpětná vazba přichází i od rodičů, kteří opět děkují hlavně za tu možnost, že se zde něco může dít, že zde jejich dítě může hrát. Přichází zpětná vazba od profesorů, angličtinářů, kteří sem chodí se svými studenty na anglická představení. To je tedy vazba zprostředkovaná přes vedoucího American Drama Group. Chválí si, že to výuku jazyka hodně oživuje a také říkají, což je podstatná reflexe, konstruktivní, jaký typ her by uvítali. Řeknou, že by se pro jejich studenty hodila víc komedie nebo vážnější drama, že použitý jazyk je pro ně moc složitý nebo naopak, že mohou připravit nějakou náročnější hru.

A má to vliv na to, co potom uvádíte? Jak probíhá plánování činnosti divadla?

Vliv to má na to, co ta skupina bude nacvičovat. Pokud někdo předá tuto vazbu nám, když se třeba ti profesori baví s lidmi, kteří tu zajišťují provoz divadla, ať je to šatnář, člověk za barem nebo uvaděč, tak my ji zase předáme vedoucímu souboru. Tady ta komunikace funguje dobře a nedá se sice říct, že by nám hráli takhle na zakázku, ale hodně to berou v potaz, co se k nim takhle dostane. Jinak plánování tu probíhá několika způsoby. Co se týče časového plánování, to má na starosti Žanek (*Mgr. Jan Blaha SDB – ředitel Salesiánského divadla, pozn.*). Všechny věci, kdy se bude hrát, kdy bude divadlo rezervované pro potřeby střediska, to jde přes Žanka. Potom zase technické záležitosti – opravy, nákupy nového vybavení, rekonstrukce, modernizace, to mám zase na starosti já. Samozřejmě pokud jde o závažnější rozhodnutí, nechováme se jako mocipáni a řešíme tyhle záležitosti spolu, třeba i dalšími lidmi z divadla.

Korigujete nějak, co se zde bude hrát, kdo zde bude vystupovat?

Tak to má opět na starosti Žanek. Není to tak, že bychom dělali cenzuru, to určitě ne, ale samozřejmě ho zajímá, kdo zde hraje, aby se to neprotivilo poslání salesiánů, aby se zde neuváděly hry nemravné, zbytečně pobuřující nebo jiným způsobem nevhodné. Ale dá se říct, že ty seznam těch souborů, kteří si divadlo pronajímají, se za ta léta hodně ustálil, už víme, co od koho můžeme čekat, a nestává se, že bychom byli nepříjemně překvapeni tím, co se děje na jevišti.

Ty funguješ v divadle už hodně dlouho, vidíš za tu dobu nějaký kvalitativní posun v tom, jak divadlo funguje, co může nabídnout?

Já si myslím, že jo. V devadesátých letech se divadlo hodně dlouho hledalo, nikdo tuhle práci neuměl dělat, včetně mně, řízení divadla bylo pro všechny něčím

neznámým. Všechno se tu dělalo hodně amatérsky, protože tu pracovali civilkáři, kteří byli úplně z jiného oboru. Ale dělali tu práci se zapálením a bez nich by to tu teď určitě nevypadalo tak, jak to tu vypadá. Potom se ta práce zprofesionalizovala, získali jsme zkušenosti. Po technické stránce je tu určitě značný posun, přestože hodně závisí na penězích a divadlo neoperuje zrovna s největším balíkem peněz, tak za ty roky se podařilo po částech dostat vybavení divadla na docela vysokou úroveň. Další posun je vidět v tom, jak nás vnímá veřejnost, už se o nás ví, je lepší komunikace jak se soubory, tak třeba se školami, které sem jezdí na anglická představení a podobně. Odvedlo se tady skutečně hodně práce a řekl bych, že se divadlo, stejně jako celé středisko, posunulo dobrým směrem, kupředu. Přesto, že je samozřejmě ještě pořád co dělat a co vylepšovat.